

הלכות מגילה פרק ב' (תורגם אוטומטית)

Hebrew

תורגם אוטומטית

סיכום השיעור

סיכום השיעור על רמב"ם הלכות מגילה וחנוכה, פרק ב

הקדמה — הקשר בין יום כיפור ופורים

[דיגרסיה: ענין ערב יום כיפור]

הגאון מווילנא אומר פירוש על המבנה ההפוך של יום כיפור ופורים: יום כיפור הוא תענית, אבל ערב יום כיפור הוא יום של אכילה; פורים הוא יום של משתה ומשחה, אבל תענית אסתר (היום שלפניו) הוא צום. ההסבר: רוצים "להוריד מהשולחן" את ההיבט שאינו נוגע ליום טוב עצמו — ביום כיפור מורידים את האכילה (אוכלים בערב יום כיפור), בפורים מורידים את הצער (מתענים בתענית אסתר).

מוזכר מעשה מתלמידי פשיסחא על כל נדרי לעומת נעילה: בכל נדרי באים עם בטן מלאה ולא חושבים על אוכל, אבל בנעילה הראש כבר באוכל.

מצוין שהרמב"ם בשורש א' מספר המצוות אינו מונה רשימה של מצוות דרבנן (הוא מונה רק שלוש), אף על פי שהיו אלפים. זאת לעומת המנין המפורסם של "שבע מצוות דרבנן" שהוא חידוש של אחרון.

פרק ב, הלכה א — הקורא את המגילה למפרע לא יצא

א. למפרע

הרמב"ם: "הקורא את המגילה למפרע לא יצא. קרא ושכח פסוק אחד וקרא פסוק השני לו, וחזר וקרא פסוק ששכח — הרי זה כמי שקרא פסוק אחד למפרע... אלא כיצד עושה, מתחיל מפסוק שני ששכח וקורא על הסדר."

פשט: מי שקורא את המגילה שלא כסדר — אחורה קדימה — אינו יוצא. אפילו פסוק אחד שדילג עליו ואחר כך חזר וקראו, כבר נחשב "למפרע". התיקון: מתחיל מהפסוק שדילג עליו, וקורא הלאה על הסדר משם.

חידושים:

א. מובא טעם מדוע צריך לקרוא כסדר: מגילה היא מעשה/סיפור, צריך לעקוב אחר הדרמה — להיות בצער כשהיהודים בצער, ושמחים כשנעשה טוב. אם נותנים את ה"ספילר" מיד בהתחלה, מאבדים את הענין.

ב. מצא ציבור שקראו חציה

הרמב"ם: "מצא ציבור שקראו חציה, לא יאמר אקרא חציה האחרון עם הציבור ואחזור ואקרא חציה ראשון, אלא קורא מתחילה ועד סוף על הסדר."

פשט: מי שמגיע לבית המדרש כשהציבור כבר באמצע המגילה, אינו רשאי לקרוא עמהם את החלק השני ואחר כך לקרוא את החלק הראשון — גם זה למפרע. עליו להתחיל מההתחלה על הסדר.

ג. קרא ושהה

הרמב"ם: "קרא ושהה מעט וחזר וקרא, אף על פי ששהה כדי לגמור את כולה, הואיל וקרא על הסדר יצא."

פשט: אם קרא והפסיק באמצע — אפילו זמן כדי לקרוא את כל המגילה — ואחר כך המשיך לקרוא על הסדר, יצא. ההפסקה אינה מפריעה, כל עוד הקריאה על הסדר.

חידושים:

א. חילוק בין מגילה לקריאת שמע: בקריאת שמע, אם הפסיק "כדי לגמור את כולה", צריך לחזור — אינו יוצא. במגילה לעומת זאת כן. אותו דין כמו בתקיעת שופר, שאפשר לתקוע תשע תקיעות בתשע שעות ביום.

ב. מובאים שני תירוצים אפשריים לחילוק: (1) קריאת שמע קצרה, מגילה ארוכה, כך ששוכחים יותר בקריאת שמע; (2) קריאת שמע היא "בניין" של קבלת עול מלכות שמים שצריך להיות במצב רוח אחד. השאלה נשארת פתוחה.

פרק ב, הלכה ב — הקורא את המגילה על פה לא יצא

הרמב"ם: "הקורא את המגילה על פה לא יצא ידי חובתו."

פשט: צריך לקרוא מכתב (מגילה כתובה), לא בעל פה/בחזן.

חידושים:

א. המקור הוא מהפסוק "והימים האלה נזכרים" — "נזכרים" מקושר עם "כתוב זאת זכרון בספר" (פרשת בשלח), שמשמעו שהזכרון צריך להיות מכתב.

ב. חילוק בין מגילה לקריאת שמע: קריאת שמע מותר לומר בעל פה, אבל מגילה לא.

ג. הרמב"ם מקשר את דין על פה עם דין הקריאה בשפות אחרות (שבא מיד לאחר מכן). הקשר: שלא יחשבו שמכיוון שצריך כתב, אפשר לקרוא בלשון הקודש בעל פה ולתרגם במקום — לא, גם זה לא הולך.

פרק ב, הלכה ב (המשך) — לועז ששמע מגילה בלשון הקודש

הרמב"ם: "הלועז ששמע את המגילה הכתובה בלשון הקודש ובכתב הקודש, אף על פי שאינו יודע מה הן אומרים — יצא ידי חובתו."

פשט: מי שמדבר רק שפה זרה (למשל אנגלית) ושומע את המגילה בלשון הקודש שאינו מבין — יוצא.

חידושים:

1. מחלוקת רמב"ם ורש"י בפירוש "אף על פי שאינו יודע מה הן אומרים": הרמב"ם סובר שהלועז מבין בכללות מה קורה — הוא יודע שזה פורים, שקוראים את המגילה, שהיה נס, שהמן רצה להרוג את היהודים — רק שאינו מבין את הפרטים, לא כל פסוק. זה מקביל לנו עצמנו, שגם אנחנו לא יודעים מה כל מילה אומרת (למשל "החשתרנים בני הרמכים"). סברת הרמב"ם: כל עוד הוא יודע בערך על מה מדובר, יוצא. רש"י לומד אחרת: הלועז באמת לא מבין כלום, אבל הוא ישאל אחר כך את הקהל מה נאמר, ויספרו לו את המעשה.

2. היסוד של לשון הקודש — "authorized translation": לשון הקודש (ויוונית) יש להם מעלה מיוחדת — הן שפות "רשמיות". כשקוראים בלשון הקודש, קראו את מה שכתוב, אפילו אם לא מבינים. זה לא רק "תרגום" שכל מטרתו להבין — זה הטקסט המקורי עצמו.

פרק ב, הלכה ב (המשך) — מגילה בלשון יוונית

הרמב"ם: "וכן אם היתה כתובה יוונית ושמעה — יצא, אף על פי שאינו מכיר, ואפילו היה השומע עברי."

פשוט: מגילה כתובה ביוונית — אפילו השומע יודע רק לשון הקודש — יוצא, כי ליוונית יש חשיבות מיוחדת.

חידושים:

1. **רעיון מעשי — מגילה ביוונית:** ר' יצחק חושב כבר זמן רב לעשות קריאת המגילה ביוונית. הקשיים: (א) צריך מגילה כשרה — כתובה על קלף באותיות יווניות, וזה קשה למצוא; (ב) השאלה איזה תרגום יווני להשתמש.

2. **תרגום השבעים והמגילה:** תרגום השבעים (Septuagint) היה לתורה. לגבי נביאים וכתובים לא ברור שהיה אצל שבעים הזקנים — יכול להיות תרגומים מאוחרים יותר. הגמרא במגילה משמע שאפשר לקרוא את המגילה ביוונית. **קושי מיוחד:** הגרסה היוונית של מגילת אסתר הרבה יותר ארוכה מהטקסט העברי — היא כוללת מדרשים שהוכנסו לטקסט (חלום של מרדכי, לשון מכתב המן, וכו'). זה דומה לתרגום יונתן שגם מוסיף תוספות, אבל לא כמו אונקלוס שהוא מילה במילה. השאלה האם לקרוא עם התוספות זו בעיה של הפסק, או שזה כמו שניים מקרא ואחד תרגום.

3. **[דיגרסיה: הלכות תפילין — כתב יווני נשתבש]:** בהלכות תפילין אומר הרמב"ם שאי אפשר היום לכתוב ביוונית כי "כתב יווני נשתבש" — לא יודעים יותר את היוונית הנכונה. ר' יצחק שואל: הרמב"ם לא היה לו, אבל לנו יש (דרך הנוצרים ששמרו את זה). במגילה ברור שאפילו אם לא מבינים יוצאים, אבל בתפילין צריך להיות בדיוק.

פרק ב, הלכה ג — מגילה בתרגום (ארמית) או שפות אחרות

הרמב"ם: "היתה כתובה תרגום או בלשון אחרת מלשונות הגויים — לא יצא ידי חובתו בקריאתה, אלא המכיר אותה לשון בלבד. והוא שתהיה כתובה בכתב אותה לשון. אבל אם היתה כתובה בכתב עברי וקראה ארמית לארמי — לא יצא, שנמצא זה קורא על פה."

פשוט: מגילה בארמית או שפות אחרות — רק מי שמבין אותה שפה יוצא, וצריך להיות כתובה בכתב של אותה שפה. אם כתובה באותיות עבריות אבל הוא קורא ארמית — אינו יוצא, כי הוא קורא בעל פה.

חידושים:

1. **החילוק בין לשון הקודש/יוונית לשפות אחרות:** בלשון הקודש ויוונית יוצאים אפילו אם לא מבינים, כי יש להם קדושה/חשיבות — זה "authorized translation". בשפות אחרות כל המטרה של תרגום היא שיבינו — אם לא מבינים, לא יוצאים.

2. **"כתובה בכתב עברי וקראה ארמית" — מה הרמב"ם מתכוון?** הרמב"ם מדבר על מקרה שבו מילים ארמיות כתובות באותיות עבריות, והקורא קורא אותן ארמית. הרמב"ם אומר שאינו יוצא כי "שנמצא זה קורא על פה". **קושיא:** למה זה בעל פה? הרי הוא קורא מכתב! **תירוץ:** כי הוא קורא אותיות לשון הקודש אבל אומר מילים ארמיות — הוא לא קורא מה שכתוב לפניו, אלא הוא מתרגם, וזה כמו בעל פה.

3. **דין חסר — שפה כתובה באותיות עבריות:** הרמב"ם לא מדבר בבידור על המקרה שבו שפה זרה (כמו ערבית או יידיש) כתובה באותיות עבריות — כמו שהרמב"ם עצמו כתב ערבית באותיות עבריות, או כמו יידיש שהיא גרמנית באותיות עבריות. האם יוצאים במגילה כזו? הרמב"ם אומר רק את הדין של "כתובה בכתב עברי וקראה ארמית" (שבו הוא קורא אחרת ממה שכתוב), אבל לא את המקרה שבו הכתב תואם את הלשון. צריך ללמוד את הגמרא שמדברת על "כאן בגופן שלנו כאן בגופן שלהם".

4. **גם השומע אינו יוצא:** כשהקורא קורא בעל פה, לא רק הקורא אינו יוצא, אלא גם השומע. **היסוד:** השומע צריך לשמוע ממי שקורא מתוך הכתב כהלכתו. אף על פי שהשומע שומע תמיד בעל פה (הרי הוא לא קורא בעצמו), צריך שהקורא יהיה בר חיובא שקורא כדין — כמו שלמדנו קודם שצריך מגילה כשרה אפילו לגבי השומע.

פרק ב, הלכה ד — כוונה בקריאת מגילה

א. קורא בלא כוונה

הרמב"ם: "הקורא את המגילה בלא כוונה..."

פשוט: מדובר על כוונה בקריאת מגילה.

חידושים:

- "כוונה" לא אומרת מחשבות קדושות, אלא שהוא יודע מה הוא עושה — הוא מודע שהוא קורא מגילה כדי לצאת. הנפקא מינה המעשית: מי שמתנמנם באמצע קריאת המגילה — הוא לא יודע יותר מה הוא עושה.

ב. כותבה או דורשה או מגיה

הרמב"ם: אם מישוהו כתב מגילה, או דורש אותה (לומד אותה), או מגיה (מתקן אותה), והוא כיוון לצאת ידי קריאת המגילה — אם כוון ליבו לצאת בקריאה זו, יצא. אבל אם לא כיוון — לא יצא.

פשוט: מדובר על אדם שעסוק בפעילות אחרת לגמרי — הוא כותב, הוא לומד, הוא מגיה — הוא לא קורא עכשיו את המגילה כקריאת המגילה. אבל אם הוא מוסיף כוונה שהוא רוצה גם לצאת, יוצא.

חידושים:

- **זו קולא:** אף על פי שבעצם הוא עסוק בכתובה, ברגע שהוא מוסיף כוונה — לא רק "אני כותב" אלא "אני גם קורא" — הוא יוצא. אפשר לעשות שני דברים בבת אחת, ואין זו בעיה של חבילות חבילות.

- **שאלה על "כותבה":** כשהוא כותב הרי אין לו מגילה מוגמרת — צריך לקרוא מתוך הכתב! איך הוא יכול לצאת? **תירוץ** (מהגמרא): מדובר כשיש לו כבר מגילה אחת מוגמרת לפניו, וממנה הוא מעתיק למגילה חדשה. מה שהוא יוצא בקריאה הוא מהמגילה המוגמרת.

- **אבל — הרמב"ם** אומר הלאה: "אבל אם נתכוון לצאת בקריאת זו שכותב לא יצא, שאינו יוצא ידי חובתו אלא בקריאתה מספר שכולה כתובה בו בשעת קריאה" — יוצאים רק כשקוראים מספר שכבר כולו כתוב בשעת קריאה. מהמגילה החדשה שהוא באמצע כתיבתה אינו יכול לצאת.

ג. מתנמנם

הרמב"ם: "קרא והוא מתנמנם ולא נרדם בשינה — יצא."

פשוט: מי שקורא (או שומע) את המגילה והוא מנמנם — הוא לא לגמרי ער, אבל הוא לא נרדם בשינה עמוקה — יוצא.

חידושים:

- **חילוק הגמרא:** מתנמנם פירושו "נמתי לב ואנהי לא ידע" — שואלים אותו "אתה כאן?" אומר "כן, כן, אני כאן" (הכרה — לב אני), אבל שואלים אותו "מה אתה מחזיק?" על מה מדברים? — לא יודע (לא ידע על ידי רספרא). זה מתנמנם, ובזה יוצאים.

- **כוונה גדולה:** הכוונה של שופר, לולב ומגילה היא כולה להתעורר — שופר תוקעים, לולב מנענעים, מגילה קוראים. אבל אפילו במתנמנם עדיין יש את ה"אור" של המגילה.

- **השוואה לשופר:** בשופר קשה יותר להירדם כי זה עושה רעש. אבל ר' יואל אשר מעלה: אולי בשופר מתנמנם גרוע יותר, כי כל התכלית של שופר היא "עורו ישנים משנתכם" — להתעורר. אם הוא מנמנם, לא יצא את התכלית.

- ר' יואל אשר מקשר זאת לחידוש שכל מצוות המגילה באות כסט אחד — משתה ושמחה גדולים כל היום, ובתוך זה קוראים את המגילה. ממילא הגיוני שמתנמנמים (כי שתו קצת), ושכולם אומרים ביחד — זו אווירה שמחה, לא מתוחה.

ד. קריאה משובשת

הרמב"ם: "הקורא את המגילה וטעה בקריאתה וקרא קריאה משובשת — יצא, לפי שאין מדקדקין בקריאתה."

מגילת אסתר גדולה או קטנה יותר מהאחרות, שיהיה לה היכר. יחיד לעומת זאת יכול לצאת אפילו בלי היכר.

חידושים:

- הטעם הוא שצריך להיות "מגילה" — דבר נפרד, מיוחד. אם קוראים מגילה מתורה (או תנ"ך גדול), אינם יוצאים. צ

ריך להיות מגילה בפני עצמה. זה מתקשר לדיון האם מגילה היא "דברי תורה" — רואים שצריך להיות מגילה נפרדת, לא סתם חלק מתנ"ך.

- יש ענין של פרסומי ניסא — בציבור צריך להקפיד יותר, אבל יחיד פחות מקפידים.

- נפקא מינה: גם בעל הקורא עצמו לא יצא בציבור ממגילה כזו — ואם קרא לא יצא" — לא רק הציבור.

פרק ב, הלכה ו — הלכות כתיבת המגילה

א. דיו, גויל, קלף

הרמב"ם: "אין כותבין את המגילה אלא בדיו, על הגויל או על הקלף... ואם כתבה במי עפצא וקלקנתוס... כתבה בשאר מיני צבעונין פסולה. וצריכה שרטוט כתורה עצמה. ואין העור שלה צריך עיבוד לשמה."

פשט: מגילה צריכה להיכתב בדיו שחור, על גויל או קלף (כמו ספר תורה, לא כמו תפילין/מזוזות שצריכים דווקא קלף). בחומרים שחורים אחרים (מי עפצא וקלקנתוס) כשר בדיעבד, אבל בצבעים אחרים פסול. צריך שרטוט (שורות מגורדות), אבל העור אינו צריך עיבוד לשמה.

חידושים:

- החילוק בין גויל (שני צדי העור ביחד) לקלף (רק החלק החיצוני המופרד). מגילה יכולה על שניהם, כמו ספר תורה — בניגוד לתפילין/מזוזות שצריכים דווקא קלף.

- היסוד של "ספר" לעומת "אגרת": בגמרא כתוב שלמגילה יש שני צדדים — "ספר" (הלכות חמורות כמו ספר תורה) ו"אגרת" (רמה חלשה יותר, מכתב). מ"ספר" לוקחים את כל הדינים החמורים (דיו, גידין, שרטוט), אבל מ"אגרת" באה קולא — אין צריך להקפיד כל כך כמו בספר תורה.

ב. פסולי כתיבה

הרמב"ם: "היתה כתובה על הנייר, או על עור שאינו מעובד, או שכתבה גוי או מין — פסולה."

פשט: מגילה על נייר, על עור לא מעובד, או שכתבה גוי או מין — פסולה.

חידושים:

- במין יש לרמב"ם במקומות אחרים (הלכות ספר תורה) שהבעיה היא שהמין לא מתייחס לזה כחשוב — אצלו זה סתם "עוד ספר".

ג. אותיות מטושטשות או מקורעות

הרמב"ם: "היו בה אותיות מטושטשות או מקורעות — אם רישומן ניכר, אפילו היו רובה, כשרה. ואם אין רישומן ניכר — אם היה רובה שלם, כשרה, ואם לאו פסולה."

פשט: אם אותיות מטושטשות אבל עדיין אפשר להכיר את הרושם (כלומר זה חרוט בקלף אפילו בלי דיו) — כשר אפילו רוב המגילה כך. אם הרושם אינו ניכר — צריך שרוב המגילה יהיה שלם.

חידושים:

- חידוש חשוב לגבי "מתוך הכתב": קודם למדנו שצריך לקרוא מתוך הכתב (לא בעל פה). אבל כאן רואים ש"רוב" מספיק — לא צריך ממש כל מילה מתוך הכתב. אפילו אם הסופר לא כתב בכלל כמה פסוקים, והבעל קורא קורא אותם בעל פה — יצא. הדיון של "על פה לא יצא" פירושו רק שצריך מגילה שלמה — ו"שלם" פירושו רוב.

- נפקא מינה מעשית — עשרת בני המן: מבוקר בחריפות המנהג של אנשים שחוששים שבקריאת עשרת בני המן יפספסו "ואת" — זה מיותר, כי

פשט: אם קרא מילה לא נכון או שלא יצא טוב, יוצא, כי אין צריך להדקדק בקריאת מגילה.

חידושים:

- הירושלמי: היה מי שקרא "היהודים" במקום "היהודיים" (קרי וכתוב — עם שני ודי"ן), והירושלמי אומר שכשר, אין הבדל.

- השוואה לקריאת שמע: בקריאת שמע כתוב "קרא ולא דקדק יצא" — אבל לכתחילה צריך להדקדק. במגילה לעומת זאת בכלל אין דין של דקדוק — "אין מדקדקין בקריאתה" הוא כלל הלכתי, לא רק בדיעבד.

- ביקורת על המנהג של אנשים שעומדים עם מגילה ושומעים כל מילה מבעל קורא — הרי כתוב "אין מדקדקין בקריאתה", זה ממש סתם.

פרק ב, הלכה ה — עומד או יושב; שנים קוראין; גדול עם הקטן

א. עומד או יושב

הרמב"ם: "קראה עומד או יושב — יצא. ואפילו בציבור. אבל לא יקרא בציבור יושב לכתחילה, מפני כבוד הציבור."

פשט: אפשר לקרוא בין עומד בין יושב. אבל בציבור לכתחילה צריך לעמוד, מפני כבוד הציבור.

חידושים:

- אם יש רב זקן גדול שרוצה לשמוע את המגילה רק בישיבה, הציבור מוחל על כבודו. זה רק לכתחילה, אבל אם אפשר — עומדים.

ב. שנים קוראין

הרמב"ם: "קראה שנים אפילו עשרה כאחד — יצאו הקוראים והשומעים מן הקוראים."

פשט: אפילו עשרה אנשים קוראים בבת אחת, הן הקוראים הן השומעים יוצאים.

חידושים:

- לא אומרים על זה "תרי קלי לא משתמע" (שני קולות לא נשמעים). תירוץ: כשאזכרים את הדבר — ומגילה כל אחד אוהב — וידעת ושמעת, משימים לב ושומעים מאוד טוב. הכלל של תרי קלי לא משתמע הוא רק כשלא מקשיבים.

- ר' יואל אשר מקשר זאת לתפילה: מסתבר שלא צריך באמת לחזור על החלקים שהקהל אומר בקול רם — זה רק מנהג, כי בעצם יוצאים משמיעת כל אחד.

- הטעם של מגילה: בבתי כנסת רציניים קוראים "שיהיה שקט!" — אבל מגילה היא טעימה, הקהל משתתף, כולם יודעים את הניגון. זה מתאים לחידוש שמגילה היא דבר שמח, לא מתוח.

ג. גדול עם הקטן

הרמב"ם: "וקורא אותה גדול עם הקטן ואפילו בציבור."

חידושים:

- אפילו קטן שקורא יחד — יוצאים. לא דואגים ששומעים למחצה ממי שאינו בר חיובא, כי זה חביב — שומעים גם מהגדול.

פרק ב, הלכה ה (המשך) — מגילה הכתובה בין הכתובים

הרמב"ם: "אין קוראין בציבור במגילה הכתובה בין הכתובים. אלא אם כן היתה יתירה על שאר היריעות או חסירה, כדי שיהיה לה היכר." אבל "יחיד קורא בה ואפילו אינה חסירה ולא יתירה, ויוצא בה ידי חובתו."

פשט: מגילה שמחוברת עם כתובים אחרים (כמו חמש מגילות, או דברי הימים עם עזרא) — בציבור אסור לקרוא מזה, אלא אם כן היריעה של

לא צריך כל מילה מתוך הכתב, יכול אפילו לחסר פסוק שלם.

ד. תפירת המגילה

הרמב"ם: "המגילה צריכה תפירה עד שיהיו כל עורותיה מגילה אחת. ואינה נתפרת אלא בגידין כספר תורה. ואם תפרה שלא בגידין — פסולה. ואינו צריך לתפור את כל היריעה כספר... אפילו תפר בגידין שלש תפירות בקצה היריעה ושלש באמצעה ושלש בקצה השנית — כשרה, מפני שנקראת איגרת."

פשט: מגילה צריכה להיות תפורה בגידין (כמו ספר תורה), אבל לא צריך לתפור את כל האורך — מספיק שלוש תפירות בכל קצה ובאמצע, כי המגילה נקראת גם "אגרת."

חידושים:

- **למה פסול בלי גידין?** ר' יצחק סובר שזו סיבה מעשית — חומרים אחרים חלשים ונקרעים. ר' יואל אשר מקשה על זה — אם זה "פסולה" חייב להיות יותר מסתם מעשי. ר' יצחק מחזיק שכל הדינים האלה מבוססים מעשית.

פרק ב, הלכה ז — עשרת בני המן בנשימה אחת

הרמב"ם: "צריך הקורא לקרות עשרת בני המן ואת עשרת לאחר מכן בנשימה אחת, כדי להודיע לעם שכולם נתלו ונהרגו כאחד."

פשט: צריך לקרוא את עשרת בני המן בנשימה אחת, כדי להראות שכולם נהרגו בבת אחת.

חידושים:

1. **"בנשימה אחת" לא אומר שאסור לנשום:** "נשימה אחת" פירושה לקרוא בלי הפסקות — בלי הטעמים שעושים בדרך כלל הפסקה. בדרך כלל קוראים פסוק עם שתיים-שלוש נשימות (כי יש אתנחתא, סוף פסוק וכו'), אבל בעשרת בני המן צריך לקרוא הכל כהמשך אחד ארוך — בלי אתנחתא. ר' יואל אשר מסכים ומביא ראיה מתקיעת שופר, שבו "נשימה אחת" גם לא אומר שצריך להיחנק, אלא שלא להפסיק.

2. **הרמב"ם כותב את הדין בהלכות כתיבה, לא בהלכות קריאה:** זו ראיה גדולה שעיקר דין עשרת בני המן (כתוב אריח על גבי אריח, כמו מגדל) הוא דין בכתיבה — פורמט השירה בכתיבה הוא מה שגורם לאופן הקריאה. אפשר ללמוד שני פירושים: (א) זה דין בכתיבה שמגילה צריכה להיכתב בפורמט שירה, או (ב) זה סימן לבעל קורא איך לקרוא. מיקום הרמב"ם של הדין בכתיבה תומך בפירוש הראשון.

3. **ביקורת על בעלי קורא:** בעלי קורא מתאמצים לומר את הטעמים (פרמטתא, אתנחתא) בזמן שהם מחזיקים את הנשימה, וזה מיותר — כל הנקודה היא להתעלם מהטעמים ולקרוא הכל כהמשך אחד.

פרק ב, הלכה ח — פושטין את המגילה כאיגרת

הרמב"ם: "מנהג כל ישראל שהקורא את המגילה קורא ופושט — הוא פורש אותה כאיגרת, וכשיגמור חוזר וכורכה כולה ומברך."

פשט: המנהג הוא שבעל הקורא פורש את המגילה כמו מכתב (לא מגולל כמו ספר תורה), ולאחר הקריאה גולל אותה ומברך.

חידושים:

- הטעם הוא כי מגילה נקראת "אגרת" — מכתב הוא פתוח, קוראים אותו פרוש.

- **שאלה: האם הדין רק בציבור?** ר' יואל אשר שואל האם זה תקף רק בבימה או גם בקריאה בבית. המשנה ברורה בשם מהרי"ל אומר שזה רק בציבור. אבל ברמב"ם לא כתוב החילוק — הרמב"ם כותב סתם "הקורא", שמשמע שצריך לעשות זאת אולי גם ביחיד.

פרק ב, הלכה ט — איסור הספד ותענית; אנשי כפרים

א. איסור הספד ותענית

הרמב"ם: "שני הימים האלו — י"ד וט"ו — אסורין בהספד ותענית לכל אדם בכל מקום."

פשט: שני הימים (י"ד לערים, ט"ו למוקפות) אסורים בהספד ותענית לכולם בכל מקום.

ב. אנשי כפרים שהקדימו

הרמב"ם: "אנשי כפרים שהקדימו וקראו בשני או בחמישי הסמוך לפורים, מותרין בספד ותענית ביום קריאתן, ואסורין בשני הימים האלו אף על פי שאין קוראין בהם."

פשט: אנשי הכפרים שקראו מוקדם יותר את המגילה (יום שני או חמישי), אצלם יום הקריאה אינו פורים — מותר להתענות ולהספיד. אבל י"ד וט"ו אסורים להם בהספד ותענית, אף על פי שאינם קוראים באותם ימים.

חידושים:

- כאן רואים חילוק ברור בין קריאת המגילה לבין אופי יום טוב של פורים. את המגילה פטרו אותם מוקדם יותר, אבל יום השמחה נשאר י"ד/ט"ו. "את המסיבה כולם צריכים לעשות עם כל היהודים" — כלומר, הקריאה נעשתה, אבל השמחה חייבת להיות ביחד עם כלל ישראל.

- ר' יואל אשר מעיר שזה "קצת שונה" מהחידוש שקריאת המגילה היא חלק ממשנה ושמחה — כאן רואים ששני ימים נפרדים, אחד לקריאה ואחד לשמחה. **תירוץ** עם ראיה מהמאירי: המאירי אומר שבזמן הגלות לא עושים יותר בני כפרים מקדימים, כי לא רוצים לגלות לגויים שעושים חמישה ימי יום טוב. זה מוכיח שגם ליום הקריאה יש אלמנט שמחה — כי איך יכול להיות "ישראל קראו את המגילה ולא עשו לחיים"? לא יכול להיות שקוראים מגילה בבגדי עבודה והולכים הביתה. אלא מה — לא יוצאים באותה שמחה, צריך עוד לעשות את הסעודה העיקרית בי"ד.

פרק ב, הלכה י — מצוות היום: שמחה, משתה, משלוח מנות, מתנות לאביונים

א. יום שמחה ומשתה

הרמב"ם: "מצוות יום ארבעה עשר לבני כפרים ועיירות ויום חמישה עשר לבני כרכין, להיות יום שמחה ומשתה ומשלוח מנות לריעים ומתנות לאביונים."

פשט: מצוות פורים היא שכל היום יהיה יום שמחה ומשתה, עם משלוח מנות ומתנות לאביונים.

חידושים:

- הרמב"ם אומר "להיות יום שמחה ומשתה" — לא רק לעשות סעודה אחר הצהריים, אלא כל היום צריך להיות יום שמחה ומשתה.

- ר' יואל אשר מעיר שלשון הפסוק הוא "שמחה ומשתה", והרמב"ם משנה מעט מלשון הפסוק.

ב. מלאכה בפורים

הרמב"ם: "ומותר בעשיית מלאכה, ואף על פי כן אין ראוי לעשות בו מלאכה. אמרו חכמים כל העושה מלאכה ביום פורים אינו רואה סימן ברכה."

פשט: מעיקר הדין מלאכה מותרת, אבל אינה ראויה, וחז"ל אומרים שלא רואים סימן ברכה.

חידושים:

- ר' יואל אשר מקשר זאת למה שלמדנו קודם על תשעה באב וחול המועד — גם שם כתוב שעבודה לא מביאה ברכה. הכלל הוא: עבודה בימים שלא צריך, החיבור של עבודה לא מביא את הפרנסה שצריך.

ג. בני כפרים — מתנות לאביונים לעומת משתה ושמחה

- המשנה בביצה: "משלחין חלשים על המנות" — עושים גורלות מי מקבל איזו חתיכת בשר
- אצל שמואל: הוא הניח מנה לשאול
לכן: מעיקר הדין צריך לשלוח **חלק בשר** מהבשר ששוחטים בפורים. "או שני מיני תבשיל" הוא בדיעבד.

3. ר' יואל אשר חולק: "מנה" פירושה **מנה** (portion) — משתמשים בזה הרבה פעמים על בשר כי בשר הוא דבר חשוב, אבל זה לא דווקא בשר. הוא גם מסביר למה בשר כל כך קשור לציבור: בשר נעשה קליה, אי אפשר לעשות מנה קטנה כמו קוגל מתפוח אדמה אחד — בשר תמיד אכלו בציבור.
4. גם בכל יום טוב שולחים משלוח מנות — כתוב מפורש במשנה ביצה "משלחין מנות", ובראש השנה כתוב בפסוק. זה מאשר שמשלוח מנות הוא חלק מסעודת יום טוב בכלל.

וכל המרבה לשלוח לריעים משובח

הרמב"ם: "וכל המרבה לשלוח לריעים משובח."

פשט: מי ששולח ליותר חברים משובח.

חידושים:

1. ר' יואל אשר מפרש "משובח" — הוא אדם שיותר חברים אוהבים אותו, הוא אדם משובח. ר' יצחק מפרש פשוט: זה דבר טוב, לפנים משורת הדין.
2. "משובח" אומרים תמיד על תוספות — כמו "כל המרבה לספר ביציאת מצרים הרי זה משובח" — זה לא מחויב אבל זה טוב.
3. זה "וכל המרבה" נותן סיבה למה לא שולחים דווקא בשר לכולם — לחבר השני, השלישי, הרביעי אפשר לשלוח דברים אחרים. ר' יצחק עונה: "לחברים האמיתיים שלח חתיכת בשר, לחמישי שלח חתיכת תפוח אדמה."

ואם אין לו — מחליף עם חבירו

הרמב"ם: "ואם אין לו מחליף עם חבירו, זה שולח לזה סעודתו וזה שולח לזה סעודתו, כדי לקיים ומשלוח מנות."

פשט: אפילו אדם עני יכול לקיים משלוח מנות על ידי החלפת סעודות עם חבר.

חידושים:

- זו ראייה שמשלוח מנות צריך להיות אוכל סעודה — הרמב"ם אומר "סעודתו", לא ממתקים או סוכריות. "מה שאנשים שולחים סוכריות עם ממתקים זה משלוח מנות חלש מאוד" — צריך להיות משהו שאפשר לאכול בסעודה. גם חלה חלשה.

- **המנהג הירושלמי** כדוגמה למשלוח מנות אמיתי: היהודים הירושלמים הישנים לוקחים בפורים מוקדם בבוקר סיר גדול של קוגל ירושלמי, חותכים אותו, ונותנים לכל אחד חתיכת קוגל עם כפית. זה משלוח מנות נכון — זה אוכל סעודה, וזה זול (קמח עם סוכר), מתאים לאנשים עניים.

פרק ב, הלכה יב — מתנות לאביונים

הרמב"ם: "וחייב לחלק לעניים ביום הפורים, אין פחות משני עניים, נותן לכל אחד מתנה אחת או מעות או מיני תבשיל או מיני אכלין, שנאמר 'ומתנות לאביונים', שתי מתנות לשני עניים."

פשט: צריך לתת לפחות לשני עניים, לכל אחד לפחות מתנה אחת.

חידושים:

1. חילוק בין משלוח מנות למתנות לאביונים על לשון הפסוק: "משלוח מנות" הוא לשון יחיד — "איש לרעהו" — חבר אחד. "מתנות לאביונים" הוא לשון רבים — לפחות שניים. מלשון הרבים רואים שמתנות לאביונים היא מצווה גדולה יותר ממשלוח מנות.

אין מדקדקין במעות פורים

הרמב"ם: "ואין מדקדקין במעות פורים, אלא כל הפושט ידו ליטול נותנין לו. ואין משנין מעות פורים לצדקה אחרת."

הרמב"ם: "בני כפרים שקדמו וקראו בשני או בחמישי, אם חילקו מעות לאביונים ביום קריאתן יצאו, אבל המשתה והשמחה אין עושין אותה אלא בארבעה עשר ואם הקדימו לא יצאו."

פשט: מתנות לאביונים אפשר לצאת ביום הקריאה, אבל משתה ושמחה חייבים להיות דווקא ב"ד.

חידושים:

- למה מתנות לאביונים עובד מוקדם יותר: "כסף עובד תמיד." ר' יואל אשר מסביר את טעם הגמרא: העניים מצפים — כשרואים שקוראים מגילה, באים עם בקשותיהם לצדקה, לכן זה זמן מתאים לתת.

ד. סעודת פורים בלילה

הרמב"ם: "וסעודת פורים שעשאה בלילה לא יצא ידי חובתו."

פשט: הסעודה העיקרית חייבת להיות ביום.

חידושים:

- לא יוצאים בסעודה בלילה, אבל זה לא אומר שלא צריך גם בלילה לאכול — צריך גם בלילה, רק שלא יוצאים בזה. הוא משווה למגילה שקוראים פעמיים (בלילה וביום). ר' יואל אשר סובר שהרמב"ם לא הזכיר כלל חיוב בלילה.

ה. כיצד חובת סעודה זו — בשר, יין, שכרות

הרמב"ם: "כיצד חובת סעודה זו? שיאכל בשר ויתקן סעודה נאה כפי אשר תמצא ידו, ושותה יין עד שישתכר ויירדם בשכרות."

פשט: צריך לאכול בשר, לעשות סעודה יפה לפי יכולתו, ולשתות יין עד שישתכר ויירדם בשכרות.

חידושים:

1. ר' יואל אשר מסביר "ויתקן סעודה נאה" — לא רק בשר, אלא גם דברים אחרים, "קרעפלק איתו".

2. לגבי "עד שישתכר ויירדם בשכרות" — הרמב"ם לומד זאת מ"עד דלא ידע" של הגמרא, אבל הוא מפרש זאת ממש כפשוטו: צריך להשתכר כל כך שנרדם. זו דרכו של הרמב"ם להסביר את "עד דלא ידע" — לא כמו אחרים שאומרים שזו מליצה.

3. ר' יואל אשר נותן הסבר פסיכולוגי: בדרך כלל אדם אפילו כשישכור עדיין יש לו "לחץ" לא לשתות יותר מדי. כאן צריך לשתות בלי לחץ, בלי פחד — בלי השליטה העצמית הרגילה.

פרק ב, הלכה יא — משלוח מנות

הרמב"ם: "וכן חייב אדם לשלוח שתי מנות של בשר או שני מיני תבשיל או שני מיני אכלין לחבירו, שנאמר 'ומשלוח מנות איש לרעהו', שתי מנות לאיש אחד."

פשט: צריך לשלוח שתי מנות — בשר, תבשיל, או מאכלים אחרים — לחבר אחד.

חידושים:

1. משלוח מנות הוא חלק מחובת סעודה — "את הסעודה לא אוכלים לבד, אלא שולחים לאחרים גם כן." ר' יואל אשר מסכים: "משתף בשמחה, זה סט".

2. חומרא חדשה — "מנה" פירושה בשר: הרמב"ם אומר "שתי מנות של בשר" — המילה "מנה" בתנ"ך פירושה תמיד חתיכת בשר. מספר ראיות:

- "וישלח מנות" אצל אלקנה (הפטרת ראש השנה) — "וישלח אלקנה לחנה אשתו... מנות"

- "למשה היה למנה" בקרבנות בתורה

פשוט: אין צריך לחקור אם הקבצן באמת עני — כל מי שמושיט יד מקבל. ו מעות פורים אסור להשתמש בהם לצדקה אחרת.

חידושים:

1. **שתי קולות נפרדות:** ר' יואל אשר מחלק: (1) "כל הפושט ידו ליטול נותנין לו" — נותנים לו, אבל אדם עדיין יכול לדאוג שלא נתן לעני אמיתי. (2) "אין מדקדקין" — אם כבר נתן לשני פושטי יד, יצא ואין צריך לחפש יותר.

2. **נתינה לגויים:** יש מחלוקת בשולחן ערוך האם נותנים מתנות לאביונים גם לגויים. השולחן ערוך מביא שחז"ל אומרים שנותנים גם לגויים מפני דרכי שלום. אבל: אם יש יהודים ונותנים רק לגויים, זה גוזל עניים — צריך קודם לוודא שנותנים ליהודים, ואחר כך גם לגויים.

3. **כסף מפורים:** כשאספו כסף לפורים, צריך לחלק אותו בפורים עצמו, לא להשאיר למאוחר יותר (כמו פסח, שצריך להיות קמפיין נוסף).

פרק ב, הלכה יג — מוטב להרבות במתנות אביונים

הרמב"ם: "מוטב לאדם להרבות במתנות אביונים מלהרבות בסעודתו ובשילוח לרעייו. שאין שם שמחה גדולה ומפוארה אלא לשמח לב עניים ויתומים ואלמנות וגרים. שהמשמח לב אומללים האלו מידמה בשכינה, שנאמר 'להחיות רוח שפלים ולהחיות לב נדכאים'."

פשוט: עדיף להיות נדיב במתנות לאביונים מאשר בסעודה או במשלוח מנות, כי השמחה הגדולה ביותר היא לשמח עניים, יתומים, אלמנות וגרים — בכך נעשים דומים לשכינה.

חידושים:

1. **מגיד משנה:** המגיד משנה אומר שזה חידושו של הרמב"ם עצמו — "דברי רבינו יאים לו" — זה מתאים לרמב"ם הקדוש. ר' יואל אשר מעיר שהחידוש מתאים מאוד לחילוק הלשון: "מתנות לאביונים" הוא לשון רבים, "משלוח מנות איש לרעהו" הוא לשון יחיד — זה מראה שמתנות לאביונים היא מצווה גדולה יותר.

2. **סברת הרמב"ם — שמחה דרך דבקות בשכינה:** עיקר מצוות פורים היא שמחה. מהי שמחה אמיתית? להיות דומה לשכינה — "לדבוק בשכינה". הקב"ה, כביכול, משמח עניים. הפסוק בישעיה נ"ז ט"ו מדבר על כך שהקב"ה, שהוא כל כך גבוה, יושב עם השפל — "במקום שאתה מוצא גדולתו שם אתה מוצא ענוותנותו" (רבי יוחנן). ממילא, מי שרוצה שמחה אמיתית, יעשה כמו הקב"ה.

3. **הסברו העמוק יותר של ר' יואל אשר:** המצווה של משתה ושמחה ומשלוח מנות אינה שלמה בלי מתנות לאביונים. כמו שהרמב"ם אומר בהלכות סוכה (על שמחת כריסו) — שמחה אמיתית של יהודי היא שמחה שמערכת גם עניים. כשמקיימים מתנות לאביונים, גורמים לכך שגם המשתה והשמחה ומשלוח מנות (שהם לחברים העשירים) יהיו בעלי איכות — שתהיה שמחה כנה. זה מתאים לשיטת הרמב"ם בהלכות יום טוב על הכנסת עניים לסעודת יום טוב.

4. **מהפסוק עצמו — "את דכא אשכון":** לא צריך סתם לתת דולר ולדחוף החוצה את העני, אלא צריך להזמין אותו לסעודה — "אתה עדיין חלק ממשפחתי". הקב"ה יושב עם העני — "את דכא אשכון". זה מתאים לפסוק "בנך ובתך... גרך ואניך" — העני צריך להיות כמו ילדיך, "ועניים בני ביתך".

פרק ב, הלכה יד — מגילת אסתר לעתיד לבוא

הרמב"ם: "וכל ספרי הנביאים וכל הכתובים עתידין ליבטל לימות המשיח, חוץ ממגילת אסתר — הרי היא קיימת כחמישה חומשי תורה וכהלכות של תורה שבעל פה שאינן בטלין לעולם. ואף על פי שכל זכרון הצרות יבטל, שנאמר 'כי נשכחו הצרות הראשונות' — ימי

1. **שיטת הרמב"ם — למה נביאים וכתובים יתבטלו:** הרמב"ם סובר שתרי"ג מצוות עם פירושן (תורה שבעל פה) הם דברים נצחיים — כל עוד יש עולם, יש מצוות. נביאים וכתובים יש להם, לפי הרמב"ם, אין חידושי הלכה — אי אפשר ללמוד מהם מה לעשות. דברי קבלה הם רק דרבנן. למה לומדים אותם? כי הם מוסר — יהודים בגלות שלא מתנהגים נכון, צריכים לשמוע מוסר מנביאים. לימות המשיח לא יצטרכו מוסר — הכל יהיה טוב. אבל מגילת אסתר שונה — יש בה מצווה מדרבנן (קריאת המגילה), ומצוות דרבנן לא נעלמות כשמישיח בא. כדי לקיים את המצווה, צריך מגילה. ממילא: אפשר יהיה לגנוז את יהושע, שופטים, שמואל, ישעיה — אבל שלושה ספרים יישארו: חומש, מגילת אסתר, והרמב"ם (= הלכות תורה שבעל פה).

2. **השגת ראב"ד:** הראב"ד אומר: "דבר הדיוטות הוא זה" — מה זה אומר שספרים יתבטלו? "כי לא יבטל ספר מכל הספרים, שאין ספר שאין בו לימוד" — בכל ספר יש לימוד! הראב"ד לומד ש"עתידין ליבטל" פירושו רק שלא יקראו אותם ברבים (אין תקנת קריאה), לא שהם יתבטלו ממש.

3. **ספק המגיד משנה:** המגיד משנה אומר: "ואם כוונתו כפשוטו לימות המשיח, האמת יורה דרכו" — הוא לא בטוח האם הרמב"ם מתכוון כפשוטו (ממש בטל) או אולי כמו הראב"ד (רק קריאה ברבים). אם כפשוטו — "האמת יורה דרכו", נראה כשמישיח יבוא.

4. **קושיא על המגיד משנה:** אמירת המגיד משנה "האמת יורה דרכו" בעייתית — צריך לדעת מה לפסוק גם לימות המשיח! אם האנשים בימות המשיח יפסקו כמו הראב"ד, יעשו כמו הראב"ד; אם כמו הרמב"ם, כמו הרמב"ם. אי אפשר סתם לומר "מישיח יבוא ונדע" — איך נדע?

5. **שיטת המגן אברהם:** המגן אברהם אומר שהרמב"ם והראב"ד בעצם לא חלוקים. ר' יצחק לא מסכים — אם לוקחים את הרמב"ם כפשוטו, ברור שהם חלוקים. ר' יואל אשר עונה שהסנהדרין תפסוק, והם יהיו להם עוד מקורות — "מורה ודאין" (הם ירחו/ידעו אינטואיטיבית את האמת).

6. **"זכרון הצרות יבטל" — מה זה אומר?** "זכרון הצרות יבטל" פירושו לא רק זכרון הצרות עצמן, אלא אפילו הגאולה שבאה על אותן צרות גם תישכח — יישכח לגמרי כל הענין. ר' יואל אשר מעיר שהפסוק "כי נשכחו הצרות" עצמו גם יישכח שהוא היה בפסוקים.

7. **מה כל כך מיוחד בפורים?** אף על פי שנשכח הצרות — שהמן רצה להרוג — בכל זאת יחגגו פורים, פשוט ישמחו עם הקב"ה, בלי קשר לצרה ההיסטורית. (בדרך צחות: "על זה אפשר להשתכר בפורים.")

[דיגרסיה: הקשר בין פורים ליום כיפור לעתיד לבוא]

מדרש משלי אומר שתקנת אסתר (פורים) לא תתבטל, ומביא את הפסוק. אחר כך אומר רבי אלעזר שגם יום הכיפורים לא יתבטל, כי כתוב "ועשו לכם חקת עולם" — "חקת עולם" פירושו לעולם.

קושיא: לכאורה, יום כיפור קיים רק כדי למחול עוונות — דומה לנביאים וכתובים שהם רק מוסר נגד עוונות. לעתיד לבוא, כשלא יחטאו, לא צריכים יום כיפור!

תירוץ: יש בחינה שיום כיפור יהיה כמו פורים — פשוט ישמחו עם הקב"ה, בלי קשר לכפרה על עוונות.

תיקוני הזוהר אומר: בזמן הזה יום כיפור הוא עיניו, כי צריך לעשות תשובה. לכן יום כיפור מורכב משני אלמנטים: "יום כיפור" (היבט

ר' יואל אשר מזכיר **שהעשרת צבי** (סבו) לקח משם (מהתיקוני זוהר) את הלשון שאפשר לומר "מתענגים" על יום כיפור — לשון שמאחד "תענוג" (הנאה) עם יום כיפור, רומז על הבחינה העתידית שבה יום כיפור יהיה יום של תענוג במקום עינוי.

העינוי/כפרה) ו"פורים" (היבט השמחה) — זה הרמז בשם "**יום כ-פורים**" (יום כמו פורים). לעתיד לבוא לא יתענו ביום כיפור (כי לא יצטרכו כפרה), אבל יתענגו — ישמחו כמו בפורים.

תמלול מלא

הלכות מגילה פרק ב: דיני קריאת המגילה

הקדמה: הקשר בין יום כיפור ופורים

ר' יצחק: בוקר טוב, רבותי, חברים יקרים. אנחנו ממשיכים את השיעור שלנו בהלכות מגילה. מכיוון שעכשיו אנחנו לומדים לקראת ערב יום כיפור, זה יעלה לכאורה רק אחרי יום כיפור כבר, אבל כולם יודעים שיום כיפור הוא כמו פורים, וממילא צריך ללמוד את ההלכות של... כן.

ר' יואל אשר: אנחנו יכולים כולנו לצאת את הקשר בין יום כיפור ופורים דרך אכילת קרפלך, אנחנו עושים את זה דרך לימוד הלכות מגילה. כבר חשבת גם שהרי למדנו במגילה שכדי שיהיה עיר

ר' יצחק: צריך להיות עשרה בטלנים שבבית הכנסת. הגמרא אומרת את זה, דרך אגב, שמזה אומרים עשרה מלכות כנגד עשרה בטלנים שבבית הכנסת. כך עומד בגמרא, בראשונים. רואים כבר בבידור חיבור. עשרה בטלנים זה דין של מגילה, אנחנו כנגד עשרת ימי תשובה, מובן מאליו. כל יום צריך לבטל משהו קליפה אחרת. יש גם את החיבור המעניין,

ר' יואל אשר: שיום כיפור שהוא יום תענית, חכמים עשו שיום לפניו הוא יום של משתה ושמחה, ופורים שהוא יום של משתה ושמחה, חכמים עשו יום לפניו ליום, ליום ומספד, לא מספד, צום. כן, צום. זה הפוך, הגאון מוילנא אומר את הפירוש.

ר' יצחק: "זה אלי ואנוהו"? מאיפה מגיע המילה "זה אלי ואנוהו"? כן, מישוהו אמר,

ר' יואל אשר: אני לא זוכר, אחד מהספרים החסידיים, "זה אלי ואנוהו", כשהשטן מסתכל על יהודים שהם אוכלים והם מתאספים, הוא אומר, בפורים אומרים לו, תסתכל יום לפני כן, "בויאני", וביום כיפור אומרים "ציינו", תראה איך זה ייראה במוצאי. בכל מקרה, אני חושב שהעניין בשניהם הוא, מה הפשט?

ר' יצחק: כשמישהו שואל שאלה טובה מאוד, הסיבה שאנחנו מתענים ב

ר' יואל אשר: יום כיפור היא כדי שנהיה מזוככים. מה הפשט שכל נדרי כל כך מקודש אצל יהודים? הציבור בא הרי עם בטן מלאה. לכל היותר בנעילה... אבל מה אז? ה... ה... כל מקרה, בקיצור, ההסבר הוא, אני חושב לומר, שכשאנחנו רוצים שביום כיפור יורידו את האוכל מהתמונה, תעשה את זה ותסיים עם זה. פורים הוא הפוך, יש משהו עניין של צער. תמיד בשמחה יש את החלק של המגילה שהוא צער, יורידו את זה מהשולחן. אנחנו רוצים שכשמגיעים ליום טוב, נוריד את הדבר שלא רלוונטי אז. כי ביום כיפור מורידים את האוכל. כבר אכלנו מספיק, עכשיו תוריד את זה. תוריד עניין שמחה, עכשיו תהיה מאוד רציני. ובפורים אומרים הפוך, תוריד עניין צער כדי שתוכל עכשיו להיות רק משתה ושמחה.

ר' יצחק: ראיתי, אבל אתה מזכיר לי מעשה, ראיתי, אני לא זוכר את מי, שני תלמידים מפשיסחא, רבי הענא, אני לא זוכר עם שני, שהם שוחחו שאחד אמר שהלוואי שיגיעו לכל נדרי כמו לנעילה, וכבר אחרי הצום השיב השני, אז למדו משהו בפשיסחא? להפך, מאכילה יכולים גם להגיע לדבקות...1

ר' יואל אשר: ההסבר על זה הוא גם, כי בכל נדרי, כי אכלו, לא חושבים על אוכל. בנעילה חושבים כל כך הרבה, הראש כבר שם הרבה אוכל.

חזרה על הפרק הקודם ומבוא לפרק ב

ר' יצחק: נו, וברוך השם ללמוד את המצווה, המצווה של מקרא מגילה. ולמדנו בפרק הקודם את עיקר המצווה, את החיוב, מי מחויב, באיזה יום עושים את זה, ואת הפרטים שלמדנו. עכשיו אפשר ללמוד את פרטי הדינים של המצווה. כמו שרבי יהושע העיר, כל מצווה דאורייתא הולכת גם כך, יש את עיקר הדין, יש פרטי הדינים, ואף שכל המצווה היא דרבנן, עדיין זה אותו דבר, יש מצווה ויש פרטים, כללים וכו'.

דיגרסיה: מצוות דרבנן

והחבר שלנו הרב ר' יואל לוי הוציא זמירות כאלה לימים הקדושים, כמו שאפשר רק להרים ולוקחים ביחד זמירות וניגונים שאפשר לשיר. וראינו שהוא מביא עוד משיעור שלנו מהרב אשר לייב עם ר' יצחק לוי, שהם דיברו על זה שהציבור יודע שיש שבע מצוות דרבנן,

ר' יואל אשר: אבל אנחנו אמרנו שזה משהו חידוש של מישוהו.

ר' יצחק: אני לא זוכר ר' חיים ויטאל, לא, לפני כן, אני לא זוכר. משהו אחרון, אבל זה לא... הרמב"ם ברור בשורש א' שכשספרו מצוות דרבנן היו רואים אלפים, והרמב"ם מונה רק שלוש מצוות דרבנן, כן? שתי המצוות, ומצוות ה... מה שלמדנו? הלכות בספר זמנים היה עוד אחד, כן? עירוב, שהוא מצווה דרבנן, נכון? הרמב"ם מנה את זה כמצווה אחת. מצוות אחרות לא מונה הרמב"ם, כי זו לא רשימה, אבל צריך ללמוד מזה. כל אחד צריך ללמוד מזה מה שלומדים אצלנו. את השיעור צריך לכתוב בספרים שלו ולהרחיב.

ר' יואל אשר: כי זה אומר נכדים. קודם יהודים שומעים את השיעור, ויהודים ששומעים את השיעור, מדברים על זה, כותבים על זה. זה כבר "אנחנו וצאצאינו וצאצאי צאצאינו". וצאצאי צאצאינו לא אומר בעוד שלושים שנה, זה אומר עכשיו, כי אדם עושה צאצאים והוא לומד, והתלמידים עושים צאצאי צאצאינו. נפלא.

הלכה א: הקורא את המגילה למפרע לא יצא

ר' יצחק: אנחנו הולכים ללמוד את ההלכה הראשונה,

ר' יואל אשר: הלכה א', הפרק השני. אומר הרמב"ם, "הקורא את המגילה למפרע לא יצא". מי שקרא את המגילה, "למפרע" פירושו הוא מתחיל עם הפסוק האחרון, הוא הולך אחורה אחורה לאחור, "לא יצא", הוא לא יצא, כי זו לא הדרך.

ר' יצחק: צריך לקרוא על פי סדר.

ר' יואל אשר: צריך לקרוא על פי סדר, כך המגילה נכתבה. אני חושב שגם, במיוחד כשזה מעשה, סיפור, הולך שצריך לשמור על הדרמה. צריך להיות בצער כשהיהודים בצער ולהיות שמחים. ואם נותנים את הספווילר בסוף מיד בהתחלה,

ר' יצחק: לא יהיה לך כבר מעשה. אולי הוא מתכוון שזו סגולה, כמו שאומרים שלקרא להלל אחורה לאחור. לא, זו לא סגולה,

ר' יואל אשר: צריך להבין את זה. לא, אני יכול לחשוב כך, כי באמת היה ערך, והאדם קורא כבר את המגילה ארבעים, חמישים שנה. הוא רוצה לעשות משהו מעניין. הוא רוצה לזעזע דברים. אומר הוא, יודע מה? הולכים לקרוא אחורה.

ר' יצחק: זה הרי פורים, זה עושה כך נהפוך. לא, צריך לקרוא על פי סדר. "לא יצא". בסדר.

דין פסוק ששכח

יצא. מאחר והוא קרא את המגילה על הסדר, הוא התחיל מאל"ף והלך עד ת"ו, הוא יוצא, וזה לא משנה,

ר' יצחק: ההפסקה לא מפריעה.

דיון: חילוק בין מגילה לקריאת שמע

נראה שזה כמו דין. מה, אתה יכול לחשוב שכמו שצריך לקרוא למפרע, חייבים גם לקרוא ברצף, שיתאים הסדר, כמו שאתה אומר שהסיפור יתאים? אני חושב שאדם יכול לזכור. הוא התחיל בבוקר והוא יכול לסיים בלילה. הלכה דומה למדנו בתקיעת שופר, שאפשר לתקוע תשע תקיעות בתשע שעות ביום.

ר' יואל אשר: אבל מה שאין כן בקריאת שמע נדמה לי עומד הפוך, כן? אם שהה באמצע קריאת שמע כדי לגמור את כולה, חסרה כל השלמות של קריאת שמע, וצריך כן לקרוא שוב. מה ההבדל? אולי כי קריאת שמע קצרה, ומה שאין כן מגילה היא...

ר' יצחק: אבל שוכחים. אולי את הדברים המעניינים יותר לא שוכחים.

ר' יואל אשר: יכול להיות שקריאת שמע היא כמו... זה הרי בניין של קבלת עול מלכות שמים, אהבת ה'. צריך להיות במצב רוח כמו... אני לא יודע.

ר' יצחק: בסדר. אני צריך לחשוב מה ההבדל. אני אגיד תורות, כן, גם, לבוש אפרים עומד גם בקריאת שמע אותה הלכה שלא יוצאים. אבל זה שיוצאים אפילו שהה כדי לגמור את כולה, זה דווקא בקריאת שמע לא כך ההלכה, אם אני זוכר. דווקא מעניין על איזה הבדל. נו, אם מישוה יודע, נכתוב את זה ונגיד.

ר' יואל אשר: מתחילים לדבר עם הציבור.

ר' יצחק: עוד הלכה?

הלכה ב: הקורא את המגילה על פה לא יצא

ר' יואל אשר: הקורא את המגילה על פה.

ר' יצחק: זה הלאה שונה מקריאת שמע למשל. קריאת שמע מותר לקרוא בעל פה.

ר' יואל אשר: הקורא את המגילה על פה. בסדר, זה הרי מאוד שונה. קריאת שמע יהודי צריך לדעת בעל פה. מגילה קשה. **הקורא את המגילה על פה**, מי שקורא מגילה בעל פה. **לא יצא ידי חובתו**. צריך להיות מתוך הכתב. כן, הגמרא אומרת שכתוב "והימים האלה נזכרים". "נזכרים" פירושו כמו "כתוב זאת זכרון בספר", כן? זה עומד השבוע בפרשה? לא,

ר' יצחק: זה עומד בפרשת שלח. השבוע עומד דומה, אבל כן.

ר' יואל אשר: "זכרון" פירושו שזה עומד כבר כתוב, ואתה צריך להזכיר את זה, או אתה צריך להזכיר את זה. אז אם קוראים בעל פה לא יצא ידי חובתו. אנחנו למדנו קודם שאפשר לקרוא בשפות אחרות. אנחנו עוד לא למדנו. עכשיו לומדים.

ר' יצחק: הרמב"ם מכניס את זה בזה. למה? כי אתה תראה שכשמכניסים מאחר... מכניסים לקרוא עם כתב. אז לא תחשוב שממילא אפשר לקרוא בלשון הקודש? אומרים את הטעם.

ר' יואל אשר: בתרגום על המקום. לא, את זה לא אפשר.

ר' יצחק: מזה אני חושב שזה מתחבר. אומר הרמב"ם.

ר' יואל אשר: אנחנו למדנו גם בתפילה ובעוד הלכות שיש דבר כזה לומר בשפה אחרת, כל עוד שומרים על תוכן הדברים של התורה. כן, יש במשנה בסוטה, כן, יש

מגילה בלשון הקודש, יוונית, ותרגום — דיני כוונה וכתובה

הלכה ב (המשך) — ליעז ששמע מגילה בלשון הקודש

ר' יואל אשר: אז בעצם במגילה אפשר גם לקרוא בשפות אחרות. כתוב הרי כך, אסתר שלחה את זה לכל מדינות המלך, מדינה ומדינה ככתבה ועם ועם כלשונן. זה עומד באגרות של אחשוורוש. בסדר.

עכשיו, לא רק את כולה לא יקראו כמו שאתה אומר אחורה לאחור, אלא לפני כן מניח הרמב"ם, אפילו פסוק אחד לא יקראו אחורה לאחור,

ר' יואל אשר: כן? טוב מאוד. **"קרא ושכח פסוק אחד, וקרא פסוק השני לו"**. הוא קרא פסוק אחד והוא קרא אחר כך את הפסוק הבא. ואחר כך הלכו... הוא שכח את מספר 1, הוא הלך למספר 2. עכשיו הוא רוצה לחזור למספר 1. **"וחזר וקרא פסוק ששכח"**. כבר קראתי פסוק ב',

ר' יצחק: לא צריך לומר שוב את זה, אני הולך כבר ישר לפסוק ג'.

ר' יואל אשר: אומר הוא, אבל **"שקרא פסוק אחד למפרע"**.

ר' יצחק: הפסוק האחד ש

ר' יואל אשר: קראת למפרע, זה לא היה כסדרו.

ר' יצחק: שוב, שכחת פסוק א' חזרת אחרי ב'. ואחרי א' זה הלך לג'. בעצם כבר אמר לאלף, זה למפרע, ממילא **"אלא כיצד עושה"**. מאוד פשוט. **"מתחיל"**.

ר' יואל אשר: **"אלא כיצד עושה"**. מה קורה כששכחו? צריך להתחיל את המגילה מההתחלה ממש. אומר הוא, לא, **"מתחיל מפסוק שני ששכח וקורא על הסדר"**. אחרי שהוא אומר את מה ששכח, הוא הולך הלאה על הסדר,

ר' יצחק: ולא חוזרים. הוא לא מדלג, בעצם. הוא לא מדלג, כי אתה חושב מה הוא כבר אמר, כי אז יוצא שהוא אמר את זה עכשיו בסדר הנכון.

ר' יואל אשר: אני חושב, ההלכה השנייה היא גם דין בתשובה. לא חוזרים, כמו שעושים תשובה ואחר כך ממשיכים הלאה מאיפה שעומדים.

דין מצא ציבור שקראו חציה

נו, אומר הוא הלאה, **"מצא ציבור שקראו חציה"**.

ר' יצחק: אדם מצא ציבור...

ר' יואל אשר: זה גם דין בלמפרע.

ר' יצחק: כי סתם מישוה רוצה לקרוא הפוך, בסדר, בפורים יכול להיות הכל, אבל אחר כך, כל המצבים האלה יכולים להיות, צריך לדעת. או עוד דבר:

ר' יואל אשר: אדם בא לבית המדרש, והציבור עומד באמצע, כבר קראו חצי מגילה, והוא לא רוצה הרי לקרוא לבד את כל המגילה, זה קשה לו. חושב הוא כך, אני אעמוד עם הציבור, ואחר כך אשלים את החלק שפספסתי. אבל זה לא עובד כך. **"לא יאמר אקרא חצי האחרון עם הציבור, ואחזור ואקרא חצי ראשון"** - אחר כך אקרא את המחצית הראשונה. זה לא טוב. למה? כי זה נקרא גם קורא למפרע, כי פירושו הוא הולך לקרוא את המחצית השנייה לפני המחצית הראשונה. אלא מה? הוא יקרא **"מתחילה ועד סוף על הסדר"**.

ר' יצחק: כלומר, הוא יכול עכשיו להתחיל. הוא לא צריך הרי ליהנות מהקריאה של הציבור. יתחיל הוא עכשיו בשקט לקרוא לבד,

ר' יואל אשר: בעצם, נכון?

דין קרא ושהה

"קרא ושהה מעט".

ר' יצחק: זה אם הוא קורא הפוך, הוא מכניס פסוקים למגילה בסדר הלא נכון. אבל אם סתם **"קרא"**,

ר' יואל אשר: והוא עצר באמצע ועשה הכנות להמשיך הלאה,

ר' יצחק: **"וחזר וקרא"**. לפי מה שעומד שקורים באמצע הסעודה, זה הגיוני,

ר' יואל אשר: כי הוא אכל את הדג. כן. **"וחזר וקרא"**, ואחר כך הוא הלך וקרא הלאה. זה לא משנה, ההפסקה לא מפריעה. **"אף על פי ששהה כדי לגמור את כולה"** - אפילו אם ההפסקה נמשכה כל כך הרבה זמן כמו שנמשך לקרוא את כל המגילה, אין בעיה, כי **"הואיל וקרא על הסדר"**

ר' יצחק: הנה! יונית פירושה התרגום היווני שיש, תרגום השבעים. אין שום תרגום אחר, או בפשטות. אבל הבעיה היא שלכאורה צריך שיהיה כתוב כמו מגילה. לך תמצא מגילה ביונית כתובה עם קלף והכל. הבעיה השנייה היא שיש לנו תרגום יוני.

ר' יואל אשר: לא ברור. לא.

ר' יצחק: יש בעיה גדולה יותר, כי יש תרגום השבעים שעומד במסכת מגילה, שעל כל התורה, לכאורה הגמרא מדברת על מה שיש לנו עדיין. היהודים לא היה להם את זה, אבל הנוצרים שמרו את הכל. לכאורה זו התורה, אתה יכול לקנות אותה, יש לי כאן על המדף ספר. הבעיה היא שבגמרא כתוב שרק תרגמו את התורה. התרגום של נביאים וכתובים לכאורה לא היה אצל שבעה מזקנים, יכול להיות שהיה מאוחר יותר. הגמרא במגילה כן משמע שאפשר לקרוא את המגילה ביונית, דווקא בגלל זה, כמו שרבי שמעון בן גמליאל אמר, ממעשה שהיה, יכול להיות שזה כן קשור איכשהו, אבל לכאורה, רואים שזה לא אותו תרגום, משתמשים במילים אחרות לדברים.

ר' יואל אשר: וכן הלאה. זה מעניין, כי בהלכות תפילין אומר הרמב"ם שאי אפשר היום לכתוב ביונית, כי לאו דווקא שנרגיש את היונית הנכונה.

ר' יצחק: אתה רואה באיזו תפילה חסר באמת לדעת מה חסר?

ר' יואל אשר: תפילין צריכות להיות כתובות בדיוק גמור.

ר' יצחק: לא, בתפילה צריך לדעת מה אומרים. לא כתוב. אה, בתפילין, אה, אה. אז הלכות תפילין, אז מה? שאי אפשר לכתוב בלשון יוני היום. כן.

ר' יואל אשר: כשכתב יוני נשתבש.

ר' יצחק: אבל יכול להיות שאז צריך להיות ברור. לגבי מגילה כתוב ברור אפילו אם לא מבינים. או אחרים אומרים שאני גם כן, זה לא שם. כבר שאלתי אז, אני לא יודע למה הרמב"ם סובר שזה נשתבש. לרמב"ם לא היה את זה, לנו יש את זה. אבל יש עוד שאלה שיש לי... אם משהו יודע גם את התירוץ שם, זה מאוד מוזר.

שאלה: המגילה היוונית עם תוספות

ר' יצחק: יש את התרגום במגילה ליוונית. הבעיה היא שהתרגום הזה הוא מגילה הרבה יותר ארוכה משלנו, קודם כל. מדרשים שונים כאילו הוכנסו, בתוך כדי התרגומים. הוא מספר מעשה על חלום שמדרכי חלם, ואת לשון המכתב שהמן כתב וכו', אריכויות שונות שלא כתובות. זה דבר רגיל. תרגום יונתן גם עושה כך.

ר' יואל אשר: הוא מכניס לפעמים דברים, לא אונקלוס, אחרים יעשו כך.

ר' יצחק: נכון, אונקלוס מאוד מדויק, מאוד מילה במילה. אז לכאורה כשהגמרא אומרת קורא ביונית, הכוונה היא שקוראים את הגרסה היוונית, אז קוראים קצת מעשיות אחרות, לא אחרת עם תוספות ספרים.

ר' יואל אשר: יהודי קורא את המגילה והוא מכניס, הוא אומר רש"י, הוא אומר...

ר' יצחק: להגיד בוודאי מותר. הולכים להגיד, כותפי דופש ונפי הפסק. זו רק שאלה של הפסק. אה.

ר' יואל אשר: זה עוד לא רק כמו הפסק, זה רק כמו שהוא לומד לפני שניים מקרא ואחד תרגום.

ר' יצחק: מה שיהיה. זה מעניין. אבל בגלל זה עדיין לא עשיתי את זה.

ר' יואל אשר: זה היה, תמיד קריאת התורה היה המתורגמן ממש כך. המתורגמן יכול היה גם להגיד את התורות שלו.

ר' יצחק: הוא אפילו היה מותר, אבל כן. אני שומע. אז בכל מקרה, אולי באמת פעם אחת נעשה מגילה ביונית ונקרא אותה.

ר' יואל אשר: אוקיי, אז אז כל העולם... כשר' יצחק יקרא את המגילה ביונית, שכל העולם יבואו.

ר' יצחק: זה יהיה מאוד מעניין. כן. צריך רק לקנות מגילה יוונית. אם משהו רוצה לממן מגילה ביונית, נכתוב לסופר, הוא ילמד קצת את

בכל מקרה, **הלועז ששמע את המגילה הכתובה בלשון הקודש ובכתב הקודש.** אה, זה פירושו כך, מי שלא יודע לשון קודש, הוא יודע רק אנגלית. והוא שמע וקרא את המגילה בלשון הקודש ובכתב הקודש.

ר' יצחק: אז הוא לא מבין מה הוא רואה.

ר' יואל אשר: והוא לא מבין מה הוא שומע. הוא לא יכול לקרוא כנראה.

ר' יצחק: הוא שמע.

ר' יואל אשר: הוא שומע "ויהי בימי אחשורוש".

ר' יצחק: הוא לא יודע מה פירוש "ויהי", מה פירוש "בימי", אולי הוא יודע מה פירוש אחשורוש. אז מה עומדת כאן המילה "כתב הקודש"?

ר' יואל אשר: מה זה אומר?

ר' יצחק: מה זה כתב? כי הוא מתכוון להוציא מאוחר יותר. תקרא את כל ההלכות. בסדר.

ר' יואל אשר: אף על פי שאינו יודע מה הן אומרים, הוא לא יודע הרי מה מדברים, כי הוא מבין רק את שפתו, **יצא ידי חובתו**, כי הוא שמע לשון קודש. כן.

דיסקוסיה: מחלוקת רמב"ם ורש"י – מה פירוש "אינו יודע מה הן אומרים"

ר' יצחק: הוא שמע מה שעומד במקור. יש שאלה למה הגמרא אומרת, כי אנחנו גם לא יודעים הכל מה שאנחנו קוראים.

ר' יואל אשר: רואים שיוצאים בלי להבין. לפי הרמב"ם זה כי בלשון הקודש זה נאמר באמת, לא צריך להבין את זה. כשם הארץ. בסדר. כך יש כאן גם.

ר' יצחק: רש"י מסביר שהוא מביא שיש מחלוקת רמב"ם ורש"י. הרמב"ם אומר, כי בינו הרי, הוא מבין הרי שהיה מעשה, כל יהודי יודע, אפילו הוא לא שומע לשון הקודש, הוא מבין שהיה מעשה פורים, רצו להרוג את היהודים, איך אומרים, בקולות קשים, וממילא לעשות סעודה. את זה הוא מבין. בדיוק את הפרטים, אומרת הגמרא, אנחנו גם לא מבינים מה פירוש החשטרנים ובני הרמכים, לא צריך לדעת כל פרט. העיקר הוא יוצא, שמעו את המגילה.

ר' יואל אשר: לוקחת את זה הגמרא הלאה ואומרת שאפילו לא מבינים כלום.

ר' יצחק: אבל הוא מבין כן, הוא יודע שזה פורים, הוא יודע שקוראים את המגילה, זה פרסומי ניסא. רש"י אומר אחרת, ורש"י אומר שהוא לא מבין, הוא ישאל את הציבור, הלא, מה אומרים כאן? הוא יגיד לו את המעשה. משהו שונה.

ר' יואל אשר: אבל כשכתוב **אף על פי שאינו יודע מה הן אומרים** לא פירושו לפי רש"י...

ר' יצחק: לפי הרמב"ם. הוא יודע שזה פורים.

ר' יואל אשר: הוא יודע בערך על מה מדברים. **אינו יודע מה הן אומרים** פירושו הוא לא יודע איזה פסוק אומר מה, אבל הוא יודע בערך את המעשה.

הלכה ב (המשך) – מגילה בלשון יוונית

ר' יואל אשר: וכן, **אם היתה כתובה יוונית.** אם המגילה הייתה עומדת בלשון יוונית, **ושמעו שמע אותה, יצא. אף על פי שאינו מכיר.** אפילו אם הוא לא יודע יוונית, **ואפילו היה השומע עברי,** אפילו מי ששומע את זה יודע רק לשון הקודש, לשון עברי, הוא יוצא, כי ליוונית יש גם את המעלה שיוונית היא שפה חשובה. ומה שרבי אמר על לשון יוונית פירושו חזק.

ר' יצחק: זה חשוב. **משמע, לא כתוב כאן ברור, משמע שהכוונה היא שצריכה להיות מגילה כשרה, צריכה להיות כתובה כמו שהם הולכים ללמוד בסוף על השורות. בדיו, גם ביוונית, וזה קצת מוזר, אף אחד לא יודע את ההלכה. כבר חשבתי הרבה זמן לעשות קריאת המגילה ביוונית, אבל בגלל זה לא הגעתי לזה.**

ר' יואל אשר: זה מאוד קשה, כי התרגום יהיה מאוד מדויק.

דיון: תרגום השבעים והמגילה היוונית

ר' יצחק: כן, לא יצאו.

ר' יואל אשר: כי מכיוון שמי שקרא קרא בעל פה, והשומע יכול לצאת רק כשהקורא קרא כהלכתו, אבל **וכיון שלא יצא הקורא ידי חובה**, השומע לא שמע.

ר' יצחק: זה פשוט. זה רק כי אפשר לחשוב שכל פעם שומעים בעל פה. לגבי הקורא אני מבין שצריך להיות מתוך הכתב, אבל לגבי השומע, מה ההבדל?

ר' יואל אשר: הוא אף פעם לא קורא בכתב.

ר' יצחק: אותה הלכה שלמדנו קודם, שצריך להיות בר חיובא.

ר' יואל אשר: שצריכה להיות מגילה כשרה אפילו לגבי השומע.

הלכה ד – הקורא את המגילה בלא כוונה

ר' יואל אשר: הלאה, הקורא את המגילה בלא כוונה, משהו שקורא בלי כוונה. כבר דיברנו כמה פעמים על כוונה. כך שיטת ר' יצחק, שכוונה לא פירושה כוונות קדושות. כוונה פירושה שהוא יודע מה הוא עושה. כמו שאם משהו היה שואל משהו – אנשים דואגים לגבי זה, במיוחד אנשים עם OCD – שחלמתי באמצע קריאת המגילה. זה מאוד קשה עם האנשים של היום.

מגילת אסתר: דיני קריאה, כתיבה ומנהגים

הלכה ב (המשך) – כותבה או דורשה או מגילה

ר' יואל אשר: או מה שיהיה, כמה זמן זה נמשך שעה, כמה זמן נמשכת קריאת מגילה? אצלי זה נמשך שלושים וחמש ארבעים דקות, נגיד. אבל זה לא אומר, שכשאדם שואל אדם, מה אתה עושה עכשיו? אני שומע קריאת מגילה.

ר' יצחק: אני חולם.

ר' יואל אשר: אומר הרבי, אני מסביר. הוא התכוון שהוא עושה משהו אחר לגמרי. או כותבה, הוא כותב מגילה. או דורשה, או קורא את המגילה. שהוא לומד אותה, הוא דורש, הוא לומד אותה. או מגילה או מגיע, לוודא שהיא כתובה טוב. כשמישהו שואל אותו, מה אתה עושה עכשיו? הוא לא קורא עכשיו את המגילה. הוא כותב בקריאת המגילה, הוא כותב או הוא לומד, **אם כיוון ליבו לצאת בקריאה זו, הוא התכוון שפעם אחת כשאני מגיע אקיים גם מצוות קריאת המגילה. אז הוא יוצא.** אפשר לעשות שני דברים, אין בעיה של, אני יודע, חבילות חבילות הדברים.

ר' יצחק: להיפך, זה שאם כיוון ליבו אז כן יוצא, זה כמו קולא. למרות שבעצם, מה אתה כותב עכשיו מגילה? אבל ברגע שאתה מוסיף לזה כוונה, לא רק אני כותב, אלא אני קורא גם,

ר' יואל אשר: אתה יוצא. **ואם לא כיוון ליבו,** אבל אם לא התכוון, זה אומר שהוא רק היה מגיה **לא יצא. קרא והוא מתנמנם.** הוא קורא את המגילה כי הוא כל כך מנומנם, הוא לא מלא, הוא חולם, הוא נרדם עמוק. **ולא נרדם בשינה,** כי הוא לא נפל לשינה עמוקה, **יצא.** מה יש כאן?

דיון: מה זה מתנמנם?

ר' יצחק: כנראה מה שהגמרא אומרת הכוונה היא אני ישנה ולבי ער לדודי דופק לבי ואנכי לא ידע לדי אתפאר. זה אומר שאומרים לו, נו, אומר הוא, כן, כן, נו, אני כאן.

ר' יואל אשר: הוא שואל, מה אמרתי זה עתה? זה היה לפני דקה.

ר' יצחק: לא,

ר' יואל אשר: אבל אני אומר אפילו את זה הרבה פעמים. הוא לא שם לב, אבל הוא לא יכול,

ר' יצחק: אפילו הוא חוזר. כי אני אומר הרבה פעמים, אתה יודע, זקן יהודי, הוא יושב איתך והוא נרדם ככה, ואתה שואל אותו, אתה כאן? אומר הוא, כן, כן, בוודאי אני כאן. זה אומר, ההכרה אני ישנה ולבי ער. אבל לא ידע על ידי רספרא. שואלים אותו להיפך, שואלים אותו, נו, מה אתה מחזיק? על מה

האותיות היווניות. זה לא יכול להיות קשה מדי. יונים כתבו, מה אתה אומר, אפשר לכתוב. נקרא ביוונית, אפילו לא מבינים. אבל נבין בערך, כי יודעים על מה הוא מדבר, הוא מכיר את המקור, נכון? בסדר.

הלכה ג – מגילה בתרגום או בלשון אחרת

ר' יואל אשר: חנוכה יש יותר עם יוונית, אז אני מתחיל עם הדלקת מנורה יוונית. אוקיי. **היתה כתובה תרגום,** אם המגילה הייתה כתובה לא בלשון יוונית, אלא בתרגום. תרגום בדרך כלל פירושו לשון ארמית. תרגום פירושו לתרגם, אין לזה שום קשר עם... כן.

ר' יצחק: אבל תרגום בגמרא.

ר' יואל אשר: לכאורה, קוראים לזה תרגום.

ר' יצחק: כי זו השפה שתרגמו ליהודים, תרגום אונקלוס.

ר' יואל אשר: כדי... או בלשון אחרת מלשונות הגויים, בכל שפה אחרת, **לא יצא ידי חובתו בקריאתה, אלא המכיר אותה לשון בלבד.** לשון הקודש ויוונית יש להם דבר מיוחד, שזו שפה חשובה, ומשהו אפילו אם לא מבינים אותה.

ר' יצחק: יש לה קדושה, כאילו יש... מה אמרתי לך, זה "authorized translation". הכתב כבר רשמי, ממילא אפילו לא מבין, קראת מה שכתוב. מה שאין כן שפות אחרות זה רק דין תרגום. תרגום כל העניין הוא שמבין. אם לא מבין, לא יצא.

דין כתובה בכתב עברי וקראה ארמית

ר' יואל אשר: אבל, אומר הרמב"ם הלאה, **והוא שתהיה כתובה בכתב אותה לשון.** כשעושים מגילה בארמית או באנגלית, צריך שיהיה לא כתוב באותיות לשון הקודש עם מילים אנגליות, אלא צריך להיות כתוב בכתב אותה לשון. **אבל אם היתה כתובה בכתב עברי וקראה ארמית לארמי לא יצא.**

ר' יצחק: אה, אבל כשהוא אומר "כתב עברי", הוא לא מתכוון שכותבים על...

ר' יואל אשר: כמו שהרמב"ם היה כותב ערבית בכתב עברי.

ר' יצחק: הוא לא אומר את זה. אבל הוא אומר "קראה עברי", על לשון עברי גם, "וקראה ארמית". אז המקרה האמצעי, מה שאתה אומר כמו שהרמב"ם היה כותב, לא כתוב כאן ברור. זה מאוד מעניין.

ר' יואל אשר: לא, כתובה בכתב עברי.

ר' יצחק: וקראה ארמית.

ר' יואל אשר: היו עומדות מילים ארמיות בכתב עברי. אה, זה לא אלף-בית.

ר' יצחק: אבל "קורא ארמית", הרמב"ם אומר, בוא נראה מה הרמב"ם אומר, זה לא הגיוני.

ר' יואל אשר: **שנמצא זה קורא על פה.**

ר' יצחק: למה זה בעל פה? הוא קורא לשון הקודש והוא מתרגם. אבל אינך הני מילי, לא כתוב ברמב"ם הזה הדין אם הוא כותב ארמית על אותיות לשון הקודש. ארמית כותבים דווקא על אותיות לשון הקודש, זו לא ראייה טובה.

ר' יואל אשר: אבל אנגלית. או ערבית, כמו שהרמב"ם כתב, ערבית באותיות לשון הקודש.

ר' יצחק: כך זה אידיש.

ר' יואל אשר: אידיש זה גרמנית באותיות לשון הקודש.

ר' יצחק: פחות או יותר. כן? לא כתוב כאן ברור אם יוצאים. צריך ללמוד את הגמרא. הגמרא מדברת "כאן בגופן שלנו, כאן בגופן שלהם". לא ברור. אבל הרמב"ם אומר שלא יוצאים כי זה "קורא על פה", ממילא לא הקורא יוצא ולא השומע. כי למרות שהשומע תמיד בעל פה, אבל השומע צריך לשמוע ממי שקורא מתוך הכתב.

ר' יואל אשר: אז.

אנשים. יש כאלה חסידים שהם עומדים עם המגילה ושומעים כל מילה. אני לא מבין למה, כתוב ש"אין מדקדקין בקריאתה". זה ממש סתם.

ר' יואל אשר: אוקיי, אמת. ממילא, אני רק אניג,

ר' יצחק: ממילא בקריאת שמע כתוב "קרא ולא דקדק יצא", אבל לכתחילה צריך להיות מדקדק. אבל במגילה בכלל אין דין,

ר' יואל אשר: "אין מדקדקין". טוב. כן.

הלכה ג — עומד או יושב; שניים קוראין

ר' יצחק: איך צריך לעמוד כשקוראים את המגילה?

ר' יואל אשר: אה, איך צריך לקרוא, לא איך צריך לעמוד. איזה, איך הגוף צריך להיות? אז "קראה" — אין הבדל — "עומד או יושב יצא". ואפילו **בציבור**. בדרך כלל בציבור יפה לעמוד. אומר הוא, "אבל לא יקרא בציבור יושב לכתחילה מפני כבוד הציבור". לא יפה לקרוא בישיבה לכתחילה בציבור, מפני כבוד הציבור. בואו נעמוד כולנו כבוד הציבור. אבל יצאו. הוא לא יצא את מצוות כבוד הציבור,

ר' יצחק: הוא יצא קריאת מגילה. אם יש רבי גדול, רבי זקן, והוא רוצה לשמוע את המגילה שלו רק בישיבה, הציבור מוחל על כבוד הציבור. זה אומר, אם צריך. אבל לכתחילה, אם אפשר,

ר' יואל אשר: עומדים. בציבור, ביחיד אפשר לשבת. "קראה שנים", שני אנשים קוראים את המגילה, "אפילו עשרה כאחד", בבת אחת. לא אומרים על זה שתרי קלי לא משמע, לא שומעים. אלא כן יוצאים. "יצאו הקוראים והשומעים מן הקוראים", אלה ששומעים. לא,

ר' יצחק: שומע לא בהכרח, זה אומר אפילו הקורא. כמו הסוגיה.

ר' יואל אשר: אבל מדברים כנראה באופן ששתי הקולות לא מפרעים.

דיון: תרי קלי לא משמע

ר' יצחק: לגבי השומע מן הקורא. דבר שכל תרי קולי לא משמע זה רק כשלא מתאמצים לשמוע, יש תירוץ. אבל כשאוהבים את הדבר, והמגילה כל אחד אוהב לשמוע, אז וידעת ושמת, משימים לב שומעים מאוד טוב.

ר' יואל אשר: מאוד טוב. וקורא אותה גדול... אז רגע, יוצא מזה שבתפילה לא צריך באמת לחזור על החלקים שהקהל אומר בקול רם. כן, כל הדברים האלה הם חסידות. זה רק מנהג, כי בעצם יוצאים משמיעת כל אחד.

ר' יצחק: אם זורקים אותה למגילה, אם אחד מהם,

ר' יואל אשר: חלק מהעולם קורא הרי מהמגילה, אז תשמע מה העולם יגיד. כן, אוקיי, זה מנהג כזה.

הלכה ג (המשך) — גדול עם הקטן

ר' יואל אשר: וקורא אותה גדול עם הקטן ואפילו בציבור.

ר' יצחק: הוא אומר, אפילו קטן שקורא איתו אין יוצאים ממנו,

ר' יואל אשר: או בזמן שהקורא יקרא, אדם יחשוש שהוא שומע חצי דרך כשהוא לא בר חיובא. זה בסדר, כי גם הוא שמע מזה, כי זה חביב, הוא גם שומע מהגדול.

ר' יצחק: נראה שזה הטעם. כשהולכים עם מגילה לבית הכנסת, בבתי כנסת הרציניים, קוראים, שיהיה שקט. לא, מגילה זה טעם, העולם ממשיך איתו. ויהי, איך שהעולם יודע הרי את הניגון.

ר' יואל אשר: כל הדברים האלה מתאימים מאוד לחידושו של ר' יצחק, שקריאת המגילה באה, שכל מצוות המגילה באות כסט אחד. עושים משהו ומשחזה גדולה שנמשכת יום שלם, ובמשהו ושחמה קוראים את המגילה. ממילא מתאים שמתנמנמים, נרדמים כי שתו קצת, ומתאים שכל האנשים אומרים ביחד.

ר' יצחק: זה הכל חדש, לשיטתי. אבל אפילו בבית הכנסת, המגילה הרצינית,

ר' יואל אשר: לא צריך להיות רציני. אם הרבינו, שזו שמחת יום טוב להיות רציני, לא נלך חלילה מזה עם שמחת יום טוב.

מדברים? אומר הוא, על מה מדברים באמת? אני כאן, כן? אז, זה נקרא מתנמנמ, וזה יוצאים. יש כוונה גדולה, כי הכוונה של לקום ולתקוע שופר היא אותה כוונה של מגילה. וצריך להתעורר. כמו שהולוב מנענעים, והשופר תוקעים, והמגילה קוראים. ממילא, אבל אפילו במגילה, אפילו נרדמים, עדיין יש את האור של המגילה.

ר' יואל אשר: נפלא. זה כתוב בשופר... נו, רחמנא מתוקעי, כי הוא כל כך מנומנם. שואלים אותו, מה הכוונות עכשיו? לכל תקיעה יש כוונה, אבל הוא יודע שהוא עושה מצווה, עושים עכשיו מצוות. בסדר, במה דברים אמורים...

ר' יצחק: בשופר קשה להירדם, כי זה עושה רעש, זה לא נוגע.

ר' יואל אשר: כל התכלית של שופר היא להתעורר. אה, מאוד טוב. אומר הוא, אם משהו מתנמנמ בשופר, אולי הוא לא יצא, כי כל התכלית היא עורו ישנים משנתכם. הוא לא יצא את התכלית, כל התכלית. בסדר, במה דברים אמורים...

דיון: מתי יוצאים בכתיבתה?

ר' יצחק: שצריך לכתוב שהמכוון ליבו בכתיבתה יצא.

ר' יואל אשר: אפילו אם הוא כותב את המגילה, אבל מכיוון שהתכוון שהוא קורא את המילים כשהוא כותב יצא,

ר' יצחק: אז יצא. כשהוא כותב אין לו מגילה, הוא עדיין באמצע כתיבת המגילה, צריך לקרוא מתוך הכתב. איך יכול להיות שכתב וכיוון ליבו יצא אין לו כתב? יש תירוץ על זה. מתי מדובר בזה?

ר' יואל אשר: זה כתוב במשנה, שאם הוא כן כתב בכוונה שהוא יוצא, צריך לדבר דווקא באופן מסוים. מדברים,

ר' יצחק: כתוב בגמרא,

ר' יואל אשר: בשנתכוון לצאת בקריאה. הוא כותב מגילה. איך הוא כותב מגילה? יש לו מגילה אחת מוגמרת, ומשם הוא כותב עוד במגילה החדשה שהוא עדיין באמצע כתיבה. אז מה שהוא יוצא בקריאה זה במגילה שהיא כבר מגילה שלמה. זה דבר מעניין, כי אפשר היה לומר כך, כשהוא מסיים הוא כבר יהיה לו את המגילה החדשה שגם תהיה מגילה כשרה, אבל כל הזמן כשהוא קורא, הוא עדיין לא קורא ממגילה כשרה. לא יכול לומר כמו באים כאחד או משהו.

ר' יצחק: לא.

ר' יואל אשר: "אבל אם נתכוון לצאת בקריאת זו שכותב לא יצא, שאינו יוצא ידי חובתו" — לא יוצאים בקריאת מגילה — "אלא בקריאתה מספר שכולה כתובה בו בשעת קריאה". יוצאים רק כשקוראים מספר שכבר כולו כתוב.

הלכה ב (המשך) — קריאה משובשת

ר' יואל אשר: "הקורא את המגילה וטעה בקריאתה, וקרא קריאה משובשת" — יצאה מילה לא נכונה, או שמילה לא יצאה טוב — "יצא, לפי שאין מדקדקין בקריאתה". לא צריך להיות מדקדק באופן שקוראים. כל הדרכים טובות.

ר' יצחק: למשל, בירושלמי כתוב שהיה מישחו שאמר, בפסוק כתוב פעם "היהודים" ופעם "היהודיים". כתובות שתי יודי"ן, והיו"ד השנייה היא חיריק.

ר' יואל אשר: הוא קרא את הכתיב, הוא קרא שם שיש קרי וכתוב.

ר' יצחק: יש פעם קרי וכתוב, יש פעם ששתיהן שונות. בקיצור, כן, אבל נכון שיש קרי וכתוב. הוא קרא לא נכון. אומרת הירושלמי, אין הבדל, הכל כשר.

ר' יואל אשר: יהודים גליציאנים היו מקפידים לקרוא קריאה משובשת.

ר' יצחק: זה לא במגילה, הם פורים כל השנה. במגילה זה "אין מדקדקין בקריאתה", כי כל אחד יודע, יהודים הם יהודים, יהודיים, יהודים, זה אותם

הלכה ג (המשך) — מגילה הכתובה בין הכתובים

ר' יואל אשר: אומר הרבינו הלאה, **אין קוראין בציבור במגילה הכתובה בין הכתובים.** לא קוראים בציבור במגילה הכתובה בין הכתובים.

ר' יצחק: זאת אומרת,

ר' יואל אשר: למישהו יש ספר כתיבה גדול שיש בו חמש מגילות,

ר' יצחק: כמו החומשים שלנו. או לא רק חמש מגילות, אולי גם ספר יונה. לא, לא יונה. הוא חיבר כמה דברי הימים עם עזרא עם מגילה. אתה יודע, הולך לפי סדר.

ר' יואל אשר: לא יקראו מזה ברבים.

ר' יצחק: נכון. למה?

ר' יואל אשר: מקרא לא יצא.

ר' יצחק: כי זה חייב להיות מגילה נפרדת, אי אפשר, אין דרך שזה יהיה...

ר' יואל אשר: מה טעם הדבר?

ר' יצחק: שיהיה ניכר. תראה מה כן,

ר' יואל אשר: אלא אם כן היתה יתירה על שאר היריעות או חסירה, כשזה גודל אחר, רואים שהחלק הזה יש בו איזושהי הבחנה, כדי שיהיה לה הכר, שיהיה ברור. אולי יש חשש שיהודי יקרא דברי הימים במקום מגילה? לא,

ר' יצחק: לא, זה חייב להיות קריאת המגילה. על זה התווכחנו אתמול שהתווכחו מגילה דברי תורה. רואים בבירור, אם קוראים מגילה מתורה, לא יוצאים. זה חייב להיות ממגילה. בדוחק עשית מגילה, היא תפורה יחד עם עוד, אוקיי, אבל זה חייב להיות מגילה, לא ללמוד, לא שיעור, הוא גם יהיה תנ"ך גדול, והוא יגיד איזה חלק מאסתר. לא, זה לא הולך ככה, זה אסתר, דבר נפרד. אבל יחיד קורא בה.

ר' יואל אשר: זה בציבור. כן, אבל יחיד יכול כן לקרוא במגילה שמחוברת עם האחרות, ואפילו אינה חסירה ולא יתירה, ויוצא בה ידי חובתו. כן. זה אומר שהבעל קורא עצמו גם ברבים לא יצא, לא רק שהציבור לא יצא. כך נראה, כמו ואם קרא לא יצא, הוא לא יצא.

ר' יצחק: זה עושר של פרסומי ניסא, אבל יחיד פחות מקפידים על פרסומי ניסא.

הלכה ד — כתיבת המגילה

ר' יצחק: עכשיו, צריך ללמוד, היינו למדים שצריך לקרוא ממגילה כשרה. איך זה נעשה מגילה כשרה?

ר' יואל אשר: מאוד טוב. קצת מאיך כותבים כתבי הקודש למדנו בהלכות תפילין וספר תורה. אבל כאן נאמר, דברים מסוימים קלים יותר במגילה.

ר' יצחק: ההבדל, נכון, נאמר, מאוד טוב, מגילה. למגילה אין דין כל דיני ספר תורה,

ר' יואל אשר: אבל חלק הלכות יש לה.

ר' יצחק: וזה מלמדים אותנו עכשיו.

ר' יואל אשר: אומר הרמב"ם, **אין כותבין את המגילה אלא בדיו,** רק עם...

ר' יצחק: כך עומד דיו שחור.

ר' יואל אשר: על הגויל או על הקלף. אנחנו למדנו שכאשר מפשיטים את העור מצבי, יש שני חלקים. יש שלושה חלקים בעצם. הולכים לאמצע, אפשר לעשות את צד השיער, את צד הברש, או שניהם ביחד.

ר' יצחק: לא האמצע, או שניהם ביחד, נקרא גויל, או רק החיצון נקרא קלף, או רק הפנימי נקרא קלף.

ר' יואל אשר: קלף הוא לשון הפרדה, כן? הקלף, הקליפה, החיצוני. החלק המופרד מהעור, יכול שניהם. כמו תורה, שונה מתפילין שצריך להיות...

ר' יצחק: שונה ממזוזות שכותבים רק על הצד. אם אני זוכר שתפילין זה גם ככה,

ר' יואל אשר: אני לא זוכר. אוקיי.

ר' יצחק: זה עומד בהלכות ספר תורה.

ר' יואל אשר: כספר תורה. אה, מאוד טוב.

ר' יצחק: נכון. להלכה כמו מזוזה, או תפילין. תפילין עומדים דווקא על קלף, לא על גויל. התורה אפשר או גויל, האם זה אותו דין של...

ר' יואל אשר: אז לכתחילה צריך להיות הדיו. ואם כתבה במי עפצא וקלקנתוס, אם משתמשים במיני צבע שחור אחרים שזה לא הדיו, זה לא כל כך חזק.

ר' יצחק: זה לא מחזיק כל כך חזק,

ר' יואל אשר: אבל זה הכל... כל עוד רואים את זה... כן.

ר' יצחק: כתבה בשאר מיני צבעונים בצבעים אחרים.

ר' יואל אשר: הוא אומר שקלקנתוס הוא עופרת. כותבים את זה בעיפרון? עיפרון, כן. אומר הרמב"ם הלאה, **כתבה בשאר מיני צבעונים** כתבו את זה צבעוני. הוא מתכוון לספרים הולכים לעשות עכשיו כאלה צבעים מצחיקים. הוא מתכוון לספרים כל עוד זה לא שחור, זה פסול. וצריכה שרטוט כתורה עצמה. אנחנו למדנו שיש דין שרטוט, שצריך לגרד לפני כן ולעשות קו שעליו ישרטטו. גם המגילה צריכה שרטוט. אומר הרמב"ם, **ואין העור שלה צריך עיבוד לשמה.** לא צריך לעבד את הקלף לשמה, שונה מספר תורה שצריך עיבוד לשמה.

הלכה י — פסולי כתיבה

ר' יצחק: אומר הרמב"ם, מה קורה כשהמגילה כתובה לא על כתב? היתה כתובה על הנייר, על נייר? או על עור שאינו מעובד, על עור שלא מעובד, או שכתבה גוי או מין, או הכותב לא היה יהודי, יהודי כשר, גוי, או מין, זה פסולה, זה פסול.

זה מעניין, במין אמר הרמב"ם במקומות אחרים שהבעיה היא כי מי שכותב את זה לא יודע שזה חשוב. אצלו זה עוד ספר. זה עמד בהלכות ספר תורה נראה.

הלכה יא — אותיות מטושטשות או מקורעות

ר' יואל אשר: אומר הרמב"ם הלאה, **היו בה אותיות מטושטשות או מקורעות?** אם במגילה יש אותיות שמטושטשות, הן לא ברורות, או קרועות. אז ככה, אם רישומן ניכר, אם עדיין רואים, אם מתאמצים, רואים את המילה, זה עדיין חרוט בספר. הדיו נמחק, אבל זה חרוט. אפילו היו רובה, אפילו אם רוב המגילה רואים רק את הרישום, האותיות עצמן מטושטשות, זה כשרה. ואם אין רישומן ניכר, אם הרושם לא ניכר, אז ככה, אם היה רובה שלם, אם רוב הספר תורה שלם,

ר' יצחק: זה כשר.

ר' יואל אשר: ואם לאו,

ר' יצחק: פסולה.

חידוש: מתוך הכתב לא אומר כל מילה

יוצא שלמדנו קודם שצריך לקרוא מתוך הכתב, אבל זה לא ממש שזה חייב להיות רק רוב כתוב.

ר' יואל אשר: פעם היה כתוב. פעם הרישום ניכר, למה רוב שלם כשר? אם לא יכולים לקרוא את האותיות?

ר' יצחק: אומר הרמב"ם הקדוש, לכן עשיתי את ההקדמה לשורה הבאה. אפילו אם הסופר בכלל לא כתב כמה פסוקים, והבעל קורא זוכר מה צריך לעמוד כאן, הוא קורא את זה בעל פה, יצא. מה שעומד על פה לא יצא זה רק שצריכה להיות מגילה שלמה. מה זה מגילה שלמה? רוב! רוב מספיק. אם קוראים כמה פסוקים בחוץ, אין בעיה, לא לקרוא כל מילה בפנים. אהה, מעניין. עומד בפירוש, ממש על זה...

דקה בין כל נשימה. רק כמו כל דבר, כשדווקא, מתבלבלים. אוקיי, זה דבר אחד.

שנית, "בנשימה אחת", לדעתי, הבאתי ראיות, לא אומר שאסור לנשום. זה אומר ככה: בדרך כלל פסוק קוראים בשתי נשימות או בשלוש, כי יש הרי טעמים. אומרים הרי כאן "רע רע רע", זאת אומרת שתי נשימות. אם אתה נושם כן, אם אתה נושם לא, זה לא הנושא. מה שאין כן עשרת בני המן צריך לקרוא "ויוזא, ויוזא, ויוזא",

ר' יואל אשר: כמו המשך ארוך אחד.

ר' יצחק: כולם נקראו... השם האחרון של המן היה ויוזא.

ר' יואל אשר: אין כאן אתנחתאות כאן.

ר' יצחק: איך אתה יודע ששם המשפחה האחרון של המן היה ויוזא? עומד, אתנחתא ויוזא, כי פרמשתא נקרא אתנחתא ויוזא. כן, אז יש כן, טכנית במגילה יש כן, אבל לא קוראים את זה ככה. יש בעלי קוראים שמפחדים שאם הם עושים נשימה אחת, הוא מפספס את הטעמים. ממילא הוא מתאמץ, הוא אומר, "אה, אז פרמשתא..." לא, נשימה אחת אומר שיקראו בלי הטעמים,

ר' יואל אשר: שיתעלמו מהטעמים.

ר' יצחק: כך אני סובר, וכך המנהג ישראל, חוץ מכמה פרומים. אני אמשיך עוד נגד הפרומים.

חידוש ב: הרמב"ם כותב את הדין בכתיבה, לא בקריאה

החידוש השני, בוא נאמר דבר מאוד יפה שחידשתי היום, ואני רואה שיש לי ראיה מהרמב"ם. טענתי, אתה רואה הרי שכותבים, הגמרא אומרת שכותבים את עשרת בני המן בשני טורים כאלה, כי הם נפלו כמו מגדל אחד, זה נחתך כל ה, נכון? אריח על גבי אריח.

שואלים, למה כותבים את זה ככה? אני חושב שאפשר ללמוד שני פשטים כך למדנית: או שזה דין בכתיבה, שמגילה צריכה להיות כתובה כמו חלק שירה, או שזה סימן שיקראו את זה ככה. למשל השירה, שירת האזינו, כתובה כמו שצריך לקרוא אותה. פעם היו קוראים אותה בוודאי עם איזה ניגון, זו הרי שירה.

ר' יואל אשר: זה הלך שני חלקים כל פסוק.

ר' יצחק: אני רואה שהרמב"ם בכלל לא כותב כאן איך צריך לכתוב את השירה, אבל ההלכה של לקרוא עשרת בני המן בנשימה אחת הוא כותב בהלכות כתיבה, לא בהלכות קריאה. זו ראיה גדולה לדברי שזה נושא שהכתיבה, שכותבים את זה כמו שירה, נעשה כדי שיתנו לזה קריאה "ו"ו וו".

ר' יואל אשר: זה ענין של להודיע. אני גם חושב שזה לא כל כך חשוב.

ר' יצחק: אתה יודע את ההבדל של פרמשתא עם ויוזא? "ויוזא, ויוזא, ויוזא, פרמשתא, ויוזא", זה הכל אותו מעשה.

ר' יואל אשר: אוקיי, אבל מה שאתה אומר בנשימה אחת, אני חושב שאתה מאוד צודק, שזה לא אומר שאסור לנשום. כי גם בתקיעת שופר יש את המין... יש מקומות שעומד שיעשו בנשימה אחת, אבל זה לא אומר שצריך להיחנך, זה אומר שלא יפסיקו. נשימה אחת היא מין דרך של לבטא שלא...

ר' יצחק: אוקיי, אז מאוד טוב.

הלכה יד — מנהג פושטין כאיגרת

ר' יצחק: עוד מנהג, גם מהכתיבה שהולך יחד עם ה

ר' יואל אשר: התצוגה והביצוע, אומר הרמב"ם,

ר' יצחק: זה מנהג,

ר' יואל אשר: מנהג כל ישראל שהקורא את המגילה קורא — הוא קורא את זה כי הוא פושט, הוא פורש את זה כאיגרת. אותה סיבה,

ר' יצחק: כי עומד שאגרת זה לא ספר. אגרת זה לא דבר מקופל, זה פתוח, קוראים את כל הדבר. ממילא עושים ככה:

ר' יואל אשר: אוקיי, מגילה, אומר הרמב"ם הלאה, עוד הלכות,

ביקורת על מי שמחפשים חומרות

ר' יצחק: המגילה צריכה תפירה. יש כאלה אנשים פרומים מצחיקים שמפחדים כשקוראים עשרת בני המן, שהם קוראים לא נכון את ואת, וזה צריך להיות מתוך הכתב. אבל שטויות, לא צריך לקרוא כל מילה מתוך הכתב, עומד במפורש בהלכה. יכול אפילו לחסר פסוק שלם, ומשלימים אותו בעל פה.

אז, צריך אני עוד ענק לומר נגד האנשים שמחפשים תמיד חומרות, ובמקום לחפש להיות יהודים טובים, לאהוב יהודי אחר, הם מחפשים איך אולי לא יוצאים ודמיונות.

ר' יואל אשר: אוקיי, בקיצור, יש יהודים שכועסים על הפרומים שלהם.

הלכה יב — תפירת המגילה

ר' יואל אשר: המגילה צריכה תפירה. מגילה צריך לתפור עד שיהיו כל עורותיה מגילה אחת, לא שיהיו דפים נפרדים של המגילה, אלא שיהיה תפור. והתפירה צריך לעשות באופן מסוים, ואינה נתפרת אלא בגידין כספר תורה. אי אפשר להשתמש בחוטים אחרים,

ר' יצחק: רק גידים מבעל חי.

ר' יואל אשר: ואם תפרה שלא בגידין, אם תפרו את זה לא בגידים, זה פסולה.

דיון: למה פסול בלי גידים?

ר' יצחק: לכאורה כי זה לא חזק, זה יקרע, שמים איזה חוט...

ר' יואל אשר: אני לא יודע. אם זה פסולה, חייב להיות שזה יותר מסתם סיבה מעשית.

ר' יצחק: לא, לא, הכל מעשי. זה כי לא בגידים נעשה חלש.

ההבדל בין ספר תורה למגילה בתפירה

ר' יואל אשר: אוקיי, אומר הרמב"ם הלאה, ואינו צריך לתפור את כל היריעה כספר.

ר' יצחק: ספר תורה צריך לחבר את כל הדבר, זאת אומרת, שיהיה לגמרי אחד ארוך...

ר' יואל אשר: זה מתכוון לפי התופר. אבל מגילה רק החומרא שיהיה מחובר, ממילא אפילו אם זה רק מחובר חלש, אפילו תפר בגידין שלש תפירות בקצה היריעה ושלש באמצעה ושלש בקצה השנית, כשרה. מפני שנקראת איגרת. זה נקרא הרי כמו מכתב ארוך אחד.

ר' יצחק: לא. בגמרא עומד, עומד בצד אחד עומד על המגילה אגרת, צד שני עומד ספר. ספר זה אומר ספר רציני. מכאן לוקחים כל ההלכות הרציניות. ואגרת זה בדרך כלל רמה יותר חלשה. זה מכתב, קוראים את זה. אז קצת כמו ספר, צריך לעשות את כל הדברים האלה, אבל לא להקפיד כל כך כמו ספר,

ר' יואל אשר: כי זה נקרא גם אגרת.

הלכה יג — עשרת בני המן בנשימה אחת

ר' יצחק: אה, יש לי באמת מאוד יפה... איפה. אומר הרמב"ם,

ר' יואל אשר: תראה, צריך הקורא לקראות עשרה בני המן, ואחר כך את המילה עשרת אחר כך, בנשימה אחת, כדי להודיע לעם שכולם נתלו ונהרגו כאחד. הרגו את כולם בבת אחת. וזה היה חלק מהנס הגדול, שהנס בא כמו בום,

ר' יצחק: לא סתם בחלקים.

חידוש א: נשימה אחת לא אומר לעצור את הנשימה

אני הולך לומר כאן שני חידושים חשובים, אחד ישן ואחד חדש. קודם כל, שלא לעשות, לא אומר שאסור לנשום. הבעלי קוראים חושבים נכון שצריך לעמוד ולעצור את הנשימה. קודם כל, זה לא כל כך הרבה מילים, אפשר לומר את זה בקלות. בדרך כלל כשאתה מדבר, אתה מדבר בערך דקה, חצי

ר' יואל אשר: וכשיגמור חזר וכורכה כולה ומברך. זה מנהג.

ר' יצחק: עושים את הברכה אחרי הקיפול. אני לא יודע למה.

דיון: האם הדין רק בציבור?

ר' יואל אשר: זה דין רק בציבור? זה דבר מעניין, כי אנשים שקוראים בבית לא עושים את זה בדרך כלל. זה דבר שבבימה עושים ככה. אבל יכול להיות שכן, כי עומד הקורא.

ר' יצחק: זה עומד במשנה ברורה בשם מהרי"ל,

ר' יואל אשר: ממש. זה רק בציבור.

ר' יצחק: הרמב"ם לא עומד. אולי יעשו את זה כן. אה. אני רואה שברמב"ם לא עומד ההבדל,

ר' יואל אשר: אז צריך משהו כן לעשות.

ר' יצחק: נו, נו בעיה. מה זה עולה כל כך קשה? תלוי איזו מגילה גדולה יש. אם יש מגילה יותר ארוכה, זה קצת יותר מסובך.

ר' יואל אשר: עושים את זה כמה שכבות. למדנו קודם שאגרות זה דפים נפרדים,

ר' יצחק: ולא... אבל אגרות זה... לא, צריך לפתוח את כל הדבר. אני לא יודע, בבת אחת.

ר' יואל אשר: לא, בדרך כלל, אם כותבים מכתב ארוך, לא כותבים מלמעלה למטה, כן? זה מין אחר. אוקיי.

ר' יצחק: אתה יכול לשים את הכל בבת אחת?

ר' יואל אשר: כמה זמן? שולחן ארוך מאוד. קשה, אתה צריך שולחן ארוך מאוד. אוקיי, בואו לא נעשה עכשיו את הניסוי.

ר' יצחק: זה שולחן ארוך מאוד. יש לי מגילה קטנה, כי אם יש מגילה עם ארבעים ושתיים שורות כמו ספר תורה...

הלכה טו – איסור הספד ותענית

ר' יואל אשר: עכשיו נלמד על סעודת פורים.

ר' יצחק: משתה ושמחה. כן, משתה ושמחה, אולי צריך לכתוב את הסעודה.

ר' יואל אשר: הוא אומר שאר מצוות היום. לא,

ר' יצחק: הכל שמחה כזו.

ר' יואל אשר: אומר הרמב"ם כך: שני הימים האלו שהן ארבעה עשר וחמישה עשר, העיירות ופורים דכרכים, ארבעה עשר וחמישה עשר, אסורין בהספד ותענית למי? לכל אדם בכל מקום. כלומר, בשלושה עשר יש תענית, אבל מתי אסור,

הלכות מגילה ופורים – הלכה ג-ה: אנשי כפרים, מצוות היום, ומעלת מגילת אסתר

הלכה ג (המשך) – אנשי כפרים שהקדימו וקראו

ר' יואל אשר: אנשי כפרים שהקדימו וקראו בשני או בחמישי הסמוך לפורים, מותרין בהספד ותענית ביום קריאתן, ואסורין בשני הימים האלו אף על

ר' יצחק: פי שאין קוראין בהם.

ר' יואל אשר: מצות יום ארבעה עשר לבני כפרים ועיירות

ר' יצחק: ויום חמישה עשר לבני כרכין,

ר' יואל אשר: להיות יום שמחה ומשתה ומשלוח מנות לריעים ומתנות לאביונים.

ר' יצחק: ומותר בעשיית מלאכה, ואף על פי כן אין ראוי לעשות בו מלאכה. אמרו חכמים

ר' יואל אשר: כל העושה מלאכה ביום פורים אינו רואה סימן ברכה. בני כפרים שקדמו וקראו בשני או בחמישי אם חילקו מעות לאביונים ביום קריאתן יצאו, אבל המשתה והשמחה אין עושין

ר' יצחק: אותה אלא בארבעה עשר ואם הקדימו לא יצאו. וסעודת פורים שעשייה בלילה לא יצא ידי חובתו. כיצד חובת סעודה זו? שיאכל בשר ויתקן סעודה נאה כפי אשר תמצא ידו, ושותה יין עד שישתכר ויירדם בשכרות. וכן חייב אדם לשלוח שתי מנות של בשר או שני מיני תבשיל או שני מיני אכלין לחבירו, שנאמר "ומשלוח מנות איש לרעהו", שתי מנות לאיש אחד, וכל המרבה לשלוח לריעים משובח. ואם אין לו מחליף עם חבירו, זה שולח לזה סעודתו וזה שולח לזה סעודתו, כדי לקיים "ומשלוח מנות". וחייב לחלק לעניים ביום הפורים, אין פחות משני עניים, נותן לכל אחד מתנה אחת או מעות או מיני תבשיל או מיני אכלין, שנאמר "ומתנות לאביונים", שתי מתנות לשני עניים. ואין מדקדקין במעות פורים, אלא כל הפושט ידו ליטול נותנין לו. ואין משנין מעות פורים לצדקה אחרת. מוטב לאדם להרבות במתנות אביונים מלהרבות בסעודתו ובשלוח לריעיו, שאין שם שמחה גדולה ומפוארה אלא לשמח לב עניים ויתומים ואלמנות וגרים, שהמשמח לב האמללים האלו דומה לשכינה, שנאמר "להחיות רוח שפלים ולהחיות לב נדכאים". וכל ספרי הנביאים וכל הכתובין עתידין לבטל לימות המשיח חוץ ממגילת אסתר, הרי היא קיימת כחמישה חומשי תורה וכהלכות של תורה שבעל פה שאינן בטלין לעולם. ואף על פי שכל זכרון הצרות יבטל, שנאמר "כי נשכחו הצרות הראשונות וכו'", ימי הפורים לא יבטלו,

ר' יואל אשר: שנאמר "ימי הפורים האלה לא יעברו מתוך היהודים וזכרם לא יסוף מזרעם". והוא מתכוון לומר משהו אחר, הוא מתכוון שעיקר המשתה הוא טוב הלב שבו.

ר' יצחק: לא, תהיה שמח.

ר' יואל אשר: אם אתה אוכל בצל, אם אתה אוכל בייגל, אבל תהיה שמח.

ר' יצחק: לא, זה לא מה שהוא מתכוון. הוא מתכוון עשה סעודה, זה לא עולה כסף.

פשוט: אנשי כפרים – החילוק בין קריאה ושמחה

ר' יואל אשר: אז, אנשי כפרים, מה קורה כאן? למדנו על אנשי הכפרים. אנשי הכפרים מקדימים מוקדם יותר, וקראו בשני או בחמישי הסמוך לפורים. אז מה איתם? היום שבו קורים, אמנם יש מצות קריאת המגילה, אבל אותו יום לא נעשה פורים. אז מותרין בהספד ותענית ביום קריאתן.

ר' יצחק: באמת? הרי זה תענית אסתר,

ר' יואל אשר: אחד מאותם ימים. ואסורין בשני הימים האלו, אף על פי שאין קוראין בהם.

ר' יצחק: מצוין. את המסיבה הם צריכים לעשות עם כל היהודים. כלומר, את המגילה פטרו אותם, אמרו להם,

ר' יואל אשר: אוקיי.

ר' יצחק: השמחה היא השמחה. עכשיו, מה עוד צריך לעשות? נראה מה הרמב"ם אומר.

ר' יואל אשר: אומר הרמב"ם הלאה, מצות יום ארבעה עשר לבני כפרים ועיירות. מי? ויום חמישה עשר לבני כרכין.

ר' יצחק: הרמב"ם לא אומר את המצווה, צריך להיות אותה שמחה, י"ד לעיירות וט"ו לבני כרכין.

ר' יואל אשר: מה צריך לעשות? להיות יום שמחה ומשתה? אז, לשון הפסוק היא שמחה ומשתה. הרמב"ם אומר שמחה ומשתה.

ר' יצחק: אבל הרמב"ם אומר שצריך להיות יום שמחה ומשתה, לא שצריך לעשות איזו סעודה אחר הצהריים. כל היום צריך להיות יום שמחה ומשתה.

ר' יואל אשר: אוקיי, ומשלוח מנות לריעים,

ר' יצחק: ומשלוח מנות לא לריעים ומתנות לאביונים. זה בערך לשון הפסוק, כביכול משנה קצת.

ר' יואל אשר: אבל מה לא נאסר כמו ימים טובים אחרים? ומותר בעשיית מלאכה. אומר הרמב"ם, אפילו מותר מעיקר הדין, ואף על פי כן אין ראוי לעשות בו מלאכה. אמרו חכמים כל העושה מלאכה ביום פורים,

ר' יצחק: אינו רואה סימן ברכה.

ר' יואל אשר: אחר כך נאמר שתשעה באב וחול המועד לפעמים נאמר שלא יביא ברכה. לעבוד בימים שלא צריך, החיבור לעבוד לא מביא את הפרנסה שצריך.

בני כפרים – מתנות לאביונים לעומת משתה ושמחה

ר' יואל אשר: הלאה, בני כפרים שקדמו וקראו בשני או בחמישי,

ר' יצחק: למדנו קודם שהספד ותענית אינם אסורים עליהם.

ר' יואל אשר: אבל אם חילקו מעות לאביונים

ר' יצחק: ביום קריאת יצאו. כלומר, כסף עובד תמיד.

ר' יואל אשר: כן, כי הגמרא אומרת שהעניים מצפים, כשהם רואים שקורים את המגילה, אז הם באים ומביאים את שאלותיהם לצדקה. אבל המשתה והשמחה אין עושין אותה אלא בארבעה עשר, ואם הקדימו לא יצאו. משתה ושמחה עושים דווקא בארבעה עשר.

דיון: האם קריאת המגילה חלק ממשתה ושמחה?

ר' יואל אשר: זה קצת שונה ממה שאתה אומר תמיד שקריאת המגילה היא חלק מהמשתה והשמחה. כאן רואים קצת אחרת. כי כאן רואים ששני ימים שונים.

ר' יצחק: יש לי כן ראיה עכשיו, שראינו אתמול מהמאירי, למה בזמן הגלות לא עושים את המגילה במקדימים, לא עושים את בני הכפרים, כי אנחנו לא רוצים להתפרסם לפני הגויים שיראו שעושים חמישה ימים יום טוב. רואים כן מהמאירי שזו כן שמחה. זו לא השמחה! הוא מתכוון לומר צריך... לא, הוא לא מתכוון שלא עושים שמחה. רואה שכן עושים! אבל לא יצאו, צריך גם לעשות עם כל היהודים מסיבה. כבר עשית אתמול מסיבה, כי קראו את המגילה. איך יכול להיות ישראל קראו את המגילה ולא עשו לחיים? לא יכול להיות דבר כזה, נכון? קראו את המגילה עם בגדי העבודה והלכו הביתה, לא יכול להיות, עשו לחיים. אבל מה? מתכוון הרבי, האם כבר יצאו? לא, כבר יצאו,

ר' יואל אשר: צריך לעשות עוד לחיים.

ר' יצחק: כבר שמחה, אף פעם לא יצאו, צריך תמיד לעשות עוד לחיים. אוקיי, רוצה לעשות.

הלכה ד – סעודת פורים

סעודת פורים בלילה

ר' יואל אשר: אז, וסעודת פורים שעשייה בלילה, סעודת פורים שעשו בלילה, לא יצא ידי חובתו, עיקר הסעודה צריכה להיות.

ר' יצחק: סעודה בלילה. אבל לא יוצאים, צריך עוד לעשות בלילה גם כן.

ר' יואל אשר: הרמב"ם לא אמר שצריך לעשות בלילה.

ר' יצחק: אני אומר מה שכתוב, אני לומד תרגום.

ר' יואל אשר: הוא אומר כן, לא היה לנו כלום על לילה.

ר' יצחק: אני מתכוון למגילה.

ר' יואל אשר: מגילה חייבים בשני הימים.

ר' יצחק: אולי ישראל קראו את המגילה ולא אמרו לחיים, כך כתוב בגמרא, אולי ישראל קראו את הפסח ולא עלו בלי הלל, כן? יש סברא פשוטה כזו, חייב להיות. אלא מאי, לא יוצאים, צריך גם לעשות סעודה ביום.

כיצד חובת סעודה זו – בשר, יין, שכרות

ר' יואל אשר: אומר הרמב"ם, איך עושים את הסעודה? כיצד חובת סעודה זו? אומר הרמב"ם, שיאכל בשר. ויתקן סעודה נאה כפי אשר תמצא ידו. כלומר, לא רק הבשר, אלא שיהיו עוד דברים, יהיו גם קרפלק איתו.

ר' יצחק: כלומר,

ר' יואל אשר: לפי ושותה יין, והוא ישתה יין עד שישתכר, ויירדם בשכרות, עד שהוא... הוא מתכוון שישתה הרבה, לא מספיק שישאר

מפוכח, הוא יהיה ממש שיכור.

ר' יצחק: הוא נעשה כל כך שיכור שהוא נרדם.

ר' יואל אשר: מה התכלית? היה מתנמנם ליצא. הרמב"ם מתכוון כאן לגמרא של עד דלא ידע,

ר' יצחק: כך הגמרא היא מליצה, כך הגמרא היא מליצה, לא הנושא של אומן מרחא. זו דרך יפה, הוא מתכוון לומר שהוא יהיה שיכור טוב.

ר' יואל אשר: כלומר כך, בדרך כלל אדם, אפילו הוא שיכור, אבל יש לו עדיין לחץ שהוא לא רוצה לשתות יותר מדי, כאן ישתה בלי שום לחץ, בלי שום פחד.

משלוח מנות – שתי מנות לאיש אחד

ר' יואל אשר: וכן חייב אדם לשלוח שתי מנות של בשר או שני מיני תבשיל או שני מיני אכלין לחבירו.

ר' יצחק: זה גם חלק מחובת סעודה זו. כי הסעודה לא אוכלים לבד, אלא שולחים לאחרים גם כן.

ר' יואל אשר: משתף בשמחה, זה סט. וכן חייב אדם לשלוח שתי מנות. אה, צריך לשלוח שתי מנות. אה, אוקיי. אז הסעודה היא לא לבד, אלא כמו כל יום טוב בעצם. כל יום טוב שולחים, מביאים אורחים לעצמם. אתה שולח יין כל יום טוב. לא, לא,

ר' יצחק: כל יום טוב שולחים משלוח מנות. כתוב בפירוש במשנה בביצה, משלחין מנות.

ר' יואל אשר: בראש השנה כתוב בפסוק,

ר' יצחק: ובמשנה בביצה כתוב על כל יום טוב. כשאדם עושה סעודה גדולה, אתה יודע מה עשו פעם... היום פחות אבל, אבל חלק מהדרך היא... שולחים הביתה, כן, בחתונות הישנות נותנים הביתה לקחת קצת...

ר' יואל אשר: או מביאים אורחים, אז יוצאים בזה.

דיון: מהי "מנה"? – חומרא חדשה

ר' יצחק: שולחו מנות לאדם שבא. ההוא לא צריך לבוא, הוא יכול לאכול אצלו בבית, או שולח לו. מנה פירושה מנת בשר. תמיד מנת בשר. הרמב"ם אומר "של בשר". או שני מיני תבשיל, או שני מיני אכלין. בדיעבד יוצאים בדברים אחרים. אבל חומרא חדשה, רואה, אני כן עושה חומרות. יש חומרא גדולה. הרמב"ם אומר "מנה" תמיד. מי שקורא בתנ"ך, "מנות" פירושו תמיד בשר. "וישלח מנות" – למדנו את ההפטרה של ראש השנה. "וישלח אלקנה לחנה אשתו ולכל בניה ובנותיה מנות". "מנה" פירושו... או "למשה היה למנה" כתוב בתורה בקרבנות. "מנה" זה התרגום חתיכת בשר. "משלחין" – כתוב גם משנה בביצה שעושים גורלות, "משלחין חלשים על המנות". אם זוכרים שלמדנו אחרי שבת, האם מותר לעשות גורל ביום טוב, מי יקבל איזו היא החתיכה הטובה יותר. בקיצור, "מנה" פירושו חתיכת בשר.

ר' יואל אשר: "מנה" פירושו מנה. משתמשים בזה הרבה פעמים על בשר, כי בשר הוא דבר חשוב.

ר' יצחק: לא, כי בשר מחלקים. שוחטים בהמה, מחלקים. אתה מקבל הזרוע לחיים וקיבה, נותנים לכהן את המנה היפה ביותר. ורואים אצל שמואל, הוא הניח מנה לשאול. זה פירוש מנה.

ר' יואל אשר: בשר בכלל היה דבר שהיו צריכים לאכול עם ציבור גדול, כי זה מתקלקל. קוגל עושים קוגל קטן, חותכים תפוח אדמה אחד, אבל בשר אין לך ברירה. בשר תמיד אכלו בציבור.

ר' יצחק: אז אני אומר שמעיקר הדין, חומרא חדשה, צריך לשלוח משלוח מנות מנת בשר מהבשר ששוחטים בפורים.

ר' יואל אשר: ולפי זה מהשיטה אומר מיד הרמב"ם, "או שני מיני תבשיל".

ר' יצחק: לא, "או" פירושו בדיעבד.

ר' יואל אשר: אם הוא רוצה למישהו עכשיו לעשות יהיה החבר הכי טוב שלו, זה מאוד יפה, כן.

המנהג הירושלמי: קוגל עם מלפפון חמוץ

ר' יצחק: בירושלים המנהג לחלק חתיכות קוגל. ראית פעם את הקוגל הירושלמי? כן, היהודים הירושלמים הישנים, פורים בבוקר, לוקחים סיר גדול של הקוגל,

ר' יואל אשר: הקוגל הירושלמי,

ר' יצחק: חותכים אותו, ונותנים לכל אחד חתיכת קוגל עם חתיכת חומץ, מלפפון חמוץ. וזו משלוח מנות אמיתית. קוגל זה לא בשר. אוקיי, קוגל חם מחזיק בדרך. הם עניים, אין להם כסף.

ר' יואל אשר: אתה יודע למה תעשה להם קוגל?

ר' יצחק: מה הדבר הכי זול? קצת קמח עם סוכר.

הלכה י"ז — מתנות לאביונים

ר' יואל אשר: אומר הרמב"ם הלאה, **וחייב לחלק לעניים ביום הפורים, אין פחות משני עניים. נותן לכל אחד מתנה אחת —**

ר' יצחק: לא רק אחד,

ר' יואל אשר: לא פחות משני עניים. נותן לכל אחד מתנה אחת. לשני עניים, כל אחד מתנה אחת. מה נותנים? **או מעות, או מיני תבשיל, או מיני אכלין.** נראה במתנות לאביונים.

ר' יצחק: אפשר גם לומר תבשיל,

ר' יואל אשר: משלוח מנות. זה נעשה כסף, אין הבדל. הוא רעב, וחשבון הבנק שלו רעב. נותן לאחד מהשניים, שתי מתנות לאביונים, זה מתנות לאביונים, שתי מתנות, אחרת ממשלוח מנות, משלוח הוא לשון יחיד,

ר' יצחק: איש לרעהו, לחברו,

ר' יואל אשר: חבר אחד. מתנות לאביונים זה לאביונים,

ר' יצחק: ורעהו זה רעהו. וזה כתוב בפסוקים.

סברת הרמב"ם: מתנות לאביונים מצווה גדולה יותר

ר' יואל אשר: אם כתוב שם "איש", ומכאן סובר הרמב"ם גם כנראה את זה, הוא הולך לומר עכשיו שמתנות לאביונים היא מצווה גדולה יותר ממשלוח מנות, כי משלוח מנות מספיק אחד, ומתנות לאביונים צריך יותר. רואה שזה לשון רבים.

תרגום לעברית

אומר הרמב"ם, **"ואין מדקדקין במעות פורים"**. אין צריך לדקדק לוודא שהוא עני הגון, ולוודא שהוא באמת עני. **"אלא כל הפושט ידו ליטול"**, אפשר להניח שהוא צריך את זה, שהוא עני, **"נותנין לו"**.

ר' יצחק: ונותנים לו, כלומר שיוצאים. אם מישהו פשט את ידו, נתת לו עבור שני אנשים, כבר יצאת.

דיון: שתי קולות — "כל הפושט ידו" ו"אין מדקדקין"

ר' יואל אשר: כן, אבל "אין מדקדקין" הוא יותר מ... "כל הפושט ידו ליטול" נותנין לו" יכול עדיין אדם לדאוג, אבל אולי אם לא היה לי עני ראוי, יחפש עוד עני. "אין מדקדקין" אומר שאם נתת לשני פושטים. אומר הרמב"ם הלאה,

ר' יצחק: זה המשך להיות,

ר' יואל אשר: יכול להיות חומרא וחומרא.

ר' יצחק: לא, זה לא חומרא, לא היה יהודי,

ר' יואל אשר: רק ניתן לשניים. פעם אחת כבר יצאו מתנות לאביונים, אין צורך. "כל הפושט ידו ליטול נותנין לו",

ר' יצחק: זה אומר שאפשר שיוצאים. בוודאי, ככל שנותנים יותר זה טוב יותר.

ר' יואל אשר: הוא לא אומר בדיעבד. "שנאמר ומשלוח מנות איש לרעהו". לא, אין טעם, כי כל אחד קיבל עשרות חתיכות בשר.

ר' יצחק: לא, כל אחד. שתיים. "לחבירו". כן. כתוב "לחבירו", לאחד.

ר' יואל אשר: אבל אם גר עיירה של שלושים איש, כל אחד קיבל כמה חתיכות בשר.

ר' יצחק: מה ששולחים לכל אחד משלוח מנות זה שטויות. צריך לשלוח לאחד. חבר עם שתי מנות. זו ההלכה. שתי מנות. מה כתוב? "שתי מנות לאיש אחד".

וכל המרבה לשלוח לריעים משובח

ר' יצחק: ו"וכל המרבה", אומר הרמב"ם,

ר' יואל אשר: "וכל המרבה לשלוח לריעים משובח". אמרתי שפעם אחת יש את "וכל המרבה", אז כבר יש סיבה לא לשלוח בשר.

ר' יצחק: לשני, לחמישי, תשלח חתיכת תפוח אדמה. אני מדבר בשבילי, אוקיי? לחברים האמיתיים, לשלוח חתיכת בשר.

ר' יואל אשר: אז. ממילא, אנחנו יכולים לשלוח כל דבר. גם את הסלטים האלה. "וכל המרבה לשלוח לריעים משובח". מי ששולח ליותר חברים הוא משובח. הוא אדם שיותר חברים אוהבים אותו, הוא אדם משובח.

ר' יצחק: משובח פירושו שזה דבר טוב. ממילא,

ר' יואל אשר: משובח אומרים תמיד על תוספות, על "כל המרבה לספר ביציאת מצרים", זה עוד יותר טוב מה...

ר' יצחק: זה אומר שזה לא חובה,

ואם אין לו — מחליף עם חבירו

ר' יואל אשר: אבל זה טוב. הולכים לפנים משורת הדין. "ואם אין לו" — אם אדם אין לו סעודה נוספת, אין לו יותר מה לשלוח — "מחליף עם חבירו, זה שולח לזה סעודתו וזה שולח לזה סעודתו". כדי לקיים ומשלוח מנות, מחליפין סעודותיהם. אבל זה בטוח,

ר' יצחק: זה כתוב כן בפסוקים, מה שאנשים שולחים ממתקים וחסידים זה משלוח מנות חלשה מאוד. משלוח מנות זה חתיכת סעודה, לפחות משהו שאפשר לאכול בסעודה. או אנשים ששולחים חלה...

ר' יואל אשר: זה אתה אומר, תשאל את ילדיך מיד, והם ישמחו מאוד שיש עוד כמה אנשים ששולחים קצת חטיפים.

מתנות לאביונים

ר' יואל אשר: זה הרמב"ם הלאה: "וחייב לחלק לעניים..."

הלכות מגילה וחנוכה — פרק ב (המשך)

הלכה ט"ז (המשך) — משלוח מנות: מהי משלוח מנות נכונה?

ר' יואל אשר: מחליף עם חבירו, זה שולח לזה סעודתו, וזה שולח לזה סעודתו. כדי לקיים ומשלוח מנות, מחליפין סעודותיהם. אבל זה בטוח,

ר' יצחק: זה כתוב כן בפסוקים, מה שאנשים שולחים ממתקים וחסידים זה משלוח מנות חלשה מאוד. משלוח מנות זה חתיכת סעודה, לפחות משהו שאפשר לאכול בסעודה,

ר' יואל אשר: או כמו אנשים ששולחים חלה. זה אתה אומר, תשאל את ילדיך מיד, והם ישמחו מאוד שיש עוד כמה אנשים ששולחים קצת חטיפים. זה הרמב"ם הלאה. ר' יצחק צודק, שמה שקרה הוא שמאחר ששולחים ליותר אנשים, ממילא עושים יותר על היותר רעים, ממילא מקילים על המנות. לא שולחים מנה יפה ונאה של סעודה, אלא שולחים משהו כדי לצאת, איזה עוגיות עם איזה ממתקים שם, כי אי אפשר לשלוח למאה איש פרוסות בשר. אז אם מישהו רוצה להסביר תחילה מאחר, שישלח באמת בשר בהמה איכותי וטוב, והוא באמת רק

ר' יצחק: ישלח לאדם אחד. לחבר הכי טוב שלו, לאחיו, לחמיו, מה שזה לא יהיה.

נתינה לגויים — מפני דרכי שלום

ר' יואל אשר: ועל זה יש מחלוקת בשולחן ערוך האם נותנים גם לגויים. קורה הרבה פעמים אנשים שמנסים לחשוב שהם מזכים את העולם, הם מפרסמים פלוני ופלוני, אצל אותו חנות עומדים שני אנשים לקבל כסף שהם גויים. השולחן ערוך אומר שעל זה עומד בחז"ל שנותנים גם לגויים מפני דרכי שלום. אבל האבא אומר, מובן שאם יש יהודים ונותנים רק לגויים, גוזלים עניים. כלומר, צריך לוודא לתת ליהודים וגם לגויים.

ר' יצחק: אותם עשרה דולר שנותנים יינתנו לו.

כסף מפורים צריך לחלק בפורים

ר' יואל אשר: אומר הרמ"א הלאה, מוטב לאדם,

ר' יצחק: כשאספו כסף לפורים, צריך לחלק את כל הכסף בפורים, לא אחר כך. יש כסף נותר, והוא כסף נותר לפסח.

ר' יואל אשר: לפסח צריך לעשות קמפיין נוסף.

הלכה י"ח — מוטב לאדם להרבות במתנות אביונים

ר' יצחק: עכשיו בא הרמב"ם והוא

ר' יואל אשר: אומר את החידוש שלו. הרמב"ם **מוטב לאדם להרבות במתנות אביונים**, טוב לאדם. עדיף. או, אדם ירבה, להרבות מתנות לאביונים. איפה צריך להתמקד? איפה צריך להיות נדיב? מתנות לאביונים יותר ממלהרבות בסעודתו ובשילוח לריעיו. למה? **שאיין שם שמחה גדולה ומפוארה**, אין שמחה גדולה ויפה יותר, **אלא לשמח לב עניים ויתומים ואלמנות וגרים**. אין שמחה יפה יותר מלשמח את לב העניים והיתומים והאלמנות והגרים. למה? למה? **שהמשמח לב אומללים האלו**, מי ששמח את לב האומללים, **מידמה בשכינה**, הוא בזה מדמה את השכינה, בזה הוא מקיים את השכינה שהיא מלאת רחמים, הקב"ה הוא אל רחום וחנון.

ר' יצחק: היום הוא שלוש עשרה מידות,

ר' יואל אשר: כן? **שנאמר "להחיות רוח שפלים ולהחיות לב נדכאים"**. מה כתוב לפני זה בפסוק?

הפסוק "להחיות רוח שפלים" — במקום שאתה מוצא גדולתו שם אתה מוצא ענוותנותו

ר' יצחק: הקב"ה, הקב"ה הוא... זה מדבר על הקב"ה כאן.

ר' יואל אשר: מה כתוב בפסוק לפני זה?

ר' יצחק: ישעיה נ"ז ט"ו, כן? שהקב"ה כל כך גבוה, זה אחד הפסוקים של רבי יוחנן, "במקום שאתה מוצא גדולתו, שם אתה מוצא ענוותנותו", שהקב"ה עוזר לעניים. ממילא, מי שרוצה להיות שמח, איך רוצים להיות שמחים? רוצים להיות כמו אלוקים, נכון? אני רוצה להיות כמו האלוקים עצמו. יודעים מה אלוקים עושה?

ר' יואל אשר: "להחיות רוח שפלים ולהחיות לב נדכאים". מעניין, מהפסוק הזה נראה גם שלא רק לתת לעני, אלא להזמין אותו, כי כתוב "את דכא אשכון", הקב"ה יושב עם העני. במקום לתת לו דולר ולדחוף אותו החוצה, להושיב אותו לסעודה ולומר לו, "אתה חלק מהמשפחה שלי".

ר' יצחק: זה קצת המשך למה שהרמב"ם אמר בהלכות יום טוב.

ר' יואל אשר: לא, הפסוק אומר את זה ממש כמו... לא רק "בנך ובתך", אלא גם "גרך ואניך" יהיה כמו הילדים שלך. "ועניים בני ביתך". לא שהילדים שלך יושבים אצלך, ואת העני שולח, "הישאר בחוץ, אני אשלח לך". הכנס אותו פנימה.

המגיד משנה: דברי רבינו יאים לו

ר' יצחק: כן, וזה שעדיף לעשות זאת מאשר את זה, הרמב"ם עצמו חידש. הרבי מגיד משנה אומר, "דברי רבינו יאים לו",

ר' יואל אשר: מתאים לרמב"ם הקדוש. אבל אני אומר שזה מתאים מאוד למה שאמרנו קודם, שמתנות לאביונים הוא לשון רבים, ומשלוח מנות הוא

לשון יחיד.

דיון: למה מתנות לאביונים היא השמחה הגדולה ביותר?

ר' יצחק: זה מתאים גם לזה. אני חושב שגם כי הרמב"ם חושב כך: עיקר מצוות פורים היא שמחה. ומהי שמחה אמיתית? כמו שאתה אומר, לומדים מהלכות יום טוב, וזה כמעט עומד בפסוק מפורש. שמחה היא להיות כמו לדבק בשכינה, לתת לזה.

ר' יואל אשר: רוצים להיות שמחים? אני חושב שהמילה כאן עמוקה יותר, שמצוות משתה ושמחה ומשלוח מנות אינה בשלמות אם הוא לא עושה לעניים. כמו שהוא אומר בהלכות סוכה, כי זה הופך לשמחת כריסו. שמחה אמיתית, כלומר שמחה כשרה של יהודי, היא שמחה שמעריבים גם עניים. אז כשמקיימים מתנות לאביונים, עושים שגם המשתה והשמחה וגם המשלוח מנות, שזה לחברים העשירים, יהיה איכותי. יהיה דרך כשרה של משתה ושמחה.

ר' יצחק: כן. וזו הלכת הרמב"ם הקדוש.

הלכה י"ט — מגילת אסתר לימות המשיח

ר' יצחק: עכשיו הולך הרמב"ם לומר, זוכרים, צריך לדעת מה הולכים

ר' יואל אשר: לעשות כשמיח יבוא. אה, הרמב"ם הוא גם הלכותא למשיחא. אומר הרמב"ם, **וכל ספרי הנביאים וכל הכתובים עתידין ליבטל לימות המשיח**.

ר' יצחק: מה שאלו קודם, מה זה אומר שלומדים נביאים אז לא יוצאים? לא, לא יוצאים, אין שום מצווה

ר' יואל אשר: מה יש בנביאים וכתובים. כתוב רק נבואת משה רבינו עליו השלום לא תתבטל לעולם, אבל הנביאים וכתובים כתוב כאן יתבטלו לימות המשיח. ומה מהנביאים וכתובים יישאר רלוונטי גם לימות המשיח? מגילת אסתר. **הרי היא קיימת כחמישה חומשי תורה ובהלכות של תורה שבעל פה**, כמו כל ההלכות, כמו ספר משנה תורה של הרמב"ם, כל ההלכות שלומדים מ... **שאינן בטליון**. לומדים, נו, איך אומרים, מהלכה למשה מסיני, שאינן בטליון לעולם, גם מגילת אסתר לא תתבטל.

הסבר ר' יצחק: למה נביאים וכתובים יתבטלו

ר' יצחק: אז, במילים אחרות, הפשט פשוט. הפשט הוא שלפי הרמב"ם כך: המצוות הן דברים נצחיים. כל עוד יש עולם יש מצוות, נכון? זה תרי"ג מצוות, ופירושם, שזה הלכות תורה שבעל פה. עכשיו, נביאים וכתובים, הרמב"ם אמר הרבה פעמים, אין שום חידושים, אי אפשר ללמוד מה לעשות. יש דברי קבלה, אבל זה רק דרבנן, כבר עומד ברמב"ם, לא צריך את הפסוק לזה. אבל יוצא, למה כן הנביאים וכתובים זה מוסר? יהודים שנמצאים בגלות, הם לא מתנהגים נכון, צריכים לשמוע מוסר מהנביאים וכתובים. לכן לומדים את הנביאים וכתובים, זה לא מצוות תלמוד תורה, זה לא תלמוד תורה תרי"ג מצוות. הרמב"ם לא עומד בשום הלכות ספר ישעיה, ישעיה הוא מוסר, חסר מוסר, לומדים מוסר. למשיח יבוא, לא יצטרך מוסר, הכל יהיה טוב. הוא לא יצטרך מוסר,

ר' יואל אשר: לא יהיה סנהדרין חדש. הוא לא יצטרך לראות מה חגי אמר, הוא ישמע מה המורה החדש הסנהדרין אומר.

ר' יצחק: הוא לא אומר בכלל, הוא אומר בעיקר מוסר. שני שלושה פסוקים של הלכות. מה שאין כן, מגילה היא מצווה מדרבנן. מצוות מדרבנן לא יתבטלו כשמיח יבוא, ויש מצווה לקרוא את המגילה, כן? לא לצאת בלי לקרוא את המגילה. אז, כדי לקיים את תרי"ג מצוות, פלוס המצווה מדרבנן, עדיין יצטרך מגילה. אז, משיח יבוא, אפשר יהיה לגנוז ספר יהושע שופטים, משמאל ישעיה, הכל אפשר יהיה לגנוז. אבל ספר אחד יצטרך להשאיר, שני ספרים, יישארו עם שלושה ספרים. חומש. מגילת אסתר והרמב"ם.

ר' יואל אשר: אני לא יודע,

השגת הראב"ד: דבר הדיעות הוא זה

ר' יצחק: אוקיי, צריך לדעת אם הסנהדרין יפסוק כמו הרמב"ם או כמו הראב"ד.

ר' יואל אשר: יהיו להם עוד מקורות, יודעים, הם יהיו מורה ודאין, הם ירחו אם צריך להיות... אני לא יודע.

הלכה ב — "ואף על פי שכל זכרון הצרות יבטל... ימי הפורים לא יבטלו"
ר' יואל אשר: "ואף על פי שכל זכרון הצרות יבטל", אומר הרמב"ם, אף שכשתהיה הגאולה ישכחו את הצרות, שנאמר "כי נשכחו הצרות הראשונות".

ר' יצחק: לכאורה זה אומר לא רק זכרון הצרות, אלא אפילו הגאולה עליהן, שכחו לגמרי מזה.

ר' יואל אשר: כן, מעניין. הפסוק "כי נשכחו הצרות" עצמו גם יישכח שהיה כתוב בפסוקים. "ימי הפורים לא יבטלו", שנאמר "ימי הפורים האלה לא יעברו מתוך היהודים וזכרם לא יסוף מזרעם".

ר' יצחק: למה? מה זה יום טוב כל כך טוב? למה לחכות עד שמישה יבוא? אף ששכחו את הצרות, שכחו שהמן רצה להרוג, הוא לא יודע, על זה אפשר להשתכר בפורים.

ר' יואל אשר: ומובן שבזה יש הרבה תורות עמוקות שונות מהו הענין של "ימי הפורים האלה לא בטלים".

הלכה ב (המשך) — הענין של יום כיפור לעתיד לבוא

הירושלמי ומדרש משלי: יום הכיפורים לא יבטל

ר' יצחק: כן, ומאחר ואנחנו לומדים עכשיו ערב יום כיפור, צריך להזכיר...

ר' יואל אשר: וזה מבוסס על ירושלמי, נכון?

ר' יצחק: כן, יש ירושלמי, ומדרש במשלי, ועוד מקום מובא בפיוט. והמדרש במשלי אומר שתקנת אסתר לא תבטל, הוא מביא את הפסוק, ואחר כך אומר רבי אלעזר שם, והם ראו אתמול, שאף יום הכיפורים לא יבטל, כי כתוב "ועשו לכם חקת עולם". ו"חקת עולם" הוא מפרש לנצח.

חידוש: יום כיפור יהיה כמו פורים

לכאורה הוא מתכוון לומר, אף שיום כיפור הוא רק מחילת עוונות, הרי זה דומה לנביאים וכתובים, שהוא רק מוסר נגד עוונות, לא יחטאו ולא יצטרכו יום כיפור. הוא אומר, לא, יש בחינה שיום כיפור יהיה כמו פורים. כמו שפורים אפשר לחגוג אפילו כששוכחים מהצרות, פשוט יחגגו, ישמחו עם הקב"ה. אז לעתיד לבוא יהיה יום כיפור, ישמחו עם הקב"ה.

התיקוני זוהר: יום כ-פורים

וזהו דברי התיקוני זוהר, שהתיקוני זוהר אומר שבזמן הזה יום כיפור הוא עינוי, כי צריך לעשות תשובה. ממילא יש יום כיפור ויש פורים. זה אותו דבר. יום כיפורים, זה כמו יום כיפור וזה פורים. אומר הזוהר, לעתיד יתענגו, לא יצומו יום כיפור, כי זה לא צריך, אבל כן ישמחו, יעשו כך יום כיפור.

ר' יואל אשר: משם לקח הסבא העטרת צבי

ר' יצחק: שאפשר לומר מתענג,

ר' יואל אשר: אפשר לומר מתענגים. אומרים כך, כן,

ר' יצחק: כי ה... אוקיי.

ר' יצחק: יש פשוט פשוט ברמב"ם? הראב"ד הקדוש אומר שהוא לא מבין, מה פתאום? למה יתבטלו "דבר הדיטות הוא זה, כי לא יבטל ספר מכל הספרים, שאין ספר שאין בו לימוד"? מה זה אומר, חסר. אומר הראב"ד פשוט אחר,

ר' יואל אשר: שזה אומר משהו קריאה ברבים.

המגיד משנה: האמת יורה דרכו

ר' יצחק: אבל המגיד משנה אומר, "ואם כוונתו" — הרמב"ם אומר כך, אולי הוא מתכוון לזה

ר' יואל אשר: פסוק ש"לא יאמרו עוד" הקב"ה הוציא אותנו מארץ מצרים, אלא הקב"ה הוציא אותנו מזה וזה.

ר' יצחק: אבל מה עם פורים? המגיד משנה אומר כך, אבל "יש כאן השגה, ואם כוונתו כפשוטו לימות המשיח, האמת יורה דרכו". כלומר, המגיד משנה לא היה בטוח אם הרמב"ם מתכוון ממש שיתבטלו לימות המשיח כפשוטו, אולי זה משל,

ר' יואל אשר: אולי הוא מתכוון לעולם הבא, או שהוא מתכוון רק לימות המשיח?

ר' יצחק: לא, אני חושב שצריך לקרוא אחרת. הוא אומר, הוא לא היה בטוח שהרמב"ם מתכוון כפשוטו. אולי הרמב"ם מתכוון באמת כמו שהראב"ד הבין,

ר' יואל אשר: שזה נשאר עוד חלק מתורה, לא הולכים לזרוק, גם לא את כתבי

ר' יצחק: הקודש לא הולכים גם לבטל,

ר' יואל אשר: או מורה נבוכים. אבל כדבר שיש עליו תקנת קריאה,

ר' יצחק: פשוט לא יהיה.

ר' יואל אשר: המגיד משנה אומר שהם לא חלוקים, הרמב"ם והראב"ד.

קושיא על המגיד משנה: צריך לדעת מה לפסוק!

ר' יצחק: לא, הוא לא יודע. אבל אם זה כפשוטו, הוא אומר, לימות המשיח, "האמת יורה דרכו", יודעים מה? משיח יבוא, ונראה אם הרמב"ם צודק או הראב"ד. אבל זה לא נכון מה שהמגיד משנה אומר, כי צריך לדעת מה לפסוק אז. אם האנשים בימות המשיח יפסקו כמו הראב"ד, יעשו כמו הראב"ד. אם הם יפסקו כמו הרמב"ם כפשוטו, יעשו כמו הרמב"ם. אי אפשר לומר, משיח יבוא נדע. איך ידעו?

פורים לעתיד לבוא: הענין של ימי הפורים לא יבטלו ויום כיפור

הלכה ב (המשך) — האם הרמב"ם והראב"ד חלוקים

ר' יצחק: אומר

ר' יואל אשר: המגן אברהם שהם לא חלוקים, הרמב"ם והראב"ד.

ר' יצחק: לא, הוא לא יודע. אבל אם זה כפשוטו, הוא אומר, לימות המשיח אמת מארץ תצמח, יודעים מה? משיח יבוא, נראה אם הרמב"ם צודק או הראב"ד. אבל זה לא נכון מה שהמגן אברהם אומר, כי צריך לדעת איך לפסוק אז. אם האנשים בימות המשיח יפסקו כמו הראב"ד, והם יעשו כמו הרמב"ם כפשוטו, יעשו כמו הרמב"ם. משיח יבוא, ידעו.

ר' יואל אשר: איך ידעו? הסנהדרין יפסקו.